

Előterjesztés

Csere

(a változtatások vastagítva, dőlt betűvel és aláhúzva jelezve)

**Budapest Józsefvárosi Önkormányzat
Képviselő-testülete számára**

Előterjesztő: *Sántha Péterné alpolgármester*

A képviselő-testületi ülés időpontja: 2013. december 04

..... sz. napirend

Tárgy: Javaslat a Józsefvárosi Szociális Szolgáltatástervezési Konceptió felülvizsgálatára

A napirendet nyílt ülésen kell tárgyalni, a határozat elfogadásához minősített szavazattöbbség szükséges.

ELŐKÉSZÍTŐ SZERVEZETI EGYSÉG (NÉV, SZIGNÓ): HUMÁNSZOLGÁLTATÁSI ÜGYOSZTÁLY HUMÁNKAPCSOLATI IRODA

Bor

KÉSZÍTETTE (ÜGYINTÉZŐ NEVE, SZIGNÓ): MOGYORÓ ANITA

PÉNZÜGYI FEDEZETET IGÉNYEL/NEM IGÉNYEL, IGAZOLÁS:

a 1130/12-13. sz. szociális szolgálati költségvetés alapján a költségvetési eljárást

JOGI KONTROLL: *széles*

BETERJESZTÉSRE ALKALMAS:

RIMÁN EDINA
JEGYZŐ

Városgazdálkodási és Pénzügyi Bizottság véleményezi -

Humánszolgáltatási Bizottság véleményezi X

Határozati javaslat a bizottság számára: -

A Városgazdálkodási és Pénzügyi Bizottság / Humánszolgáltatási Bizottság javasolja a Képviselő-testületnek az előterjesztés megtárgyalását.

Tisztelt Képviselő-testület!

I. Előzmények

A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993 évi III. törvény (Szt) 92. § (3) bekezdése értelmében a legalább kétezer lakosú települési önkormányzat a településen, fővárosban élő szociálisan rászorult személyek részére biztosítandó szolgáltatási feladatok meghatározása érdekében szolgáltatástervezési koncepciót készít. A szolgáltatástervezési koncepció tartalmát az önkormányzat két évente felülvizsgálja és aktualizálja.

A Józsefvárosi Önkormányzat Képviselő-testülete 496/2004. (XII.09.) számú határozatával elfogadta Józsefváros Szociális Szolgáltatástervezési Konceptióját, melyet a képviselő-testület 69/2009. (III.04.) számú döntésében foglaltak alapján felülvizsgált és aktualizált.

A Képviselő-testület 118/2012. (IV.05.) számú határozatának 1. pontjában úgy döntött, hogy a Józsefvárosi Szociális Szolgáltatástervezési Konceptió felülvizsgálatának költségére 850,0 e

ÉRKEZETT

2013 DEC 04 12³⁵ Sec

Ft-ot biztosít. A becslött érték alapján a Józsefvárosi Önkormányzat Közbeszerzési és Beszerzési Szabályzat IX. része szerinti beszerzési eljárás került lefolytatásra.

A Városgazdálkodási és Pénzügyi Bizottság 984/2012. (VII.25.) számú döntése alapján a Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzat és az Euró-Régió Szociális Szakmai Közösség Közhasznú Egyesület (továbbiakban: Euró-Régió) között 2012. szeptember 14. napján megbízási szerződés került megkötésre a Józsefvárosi Szociális Szolgáltatástervezési Konceptió felülvizsgálata c. tanulmány elkészítése céljából.

A szerződés határozott időtartamú, a felek által történő aláírásától számított 120 napig (2013. január 12. napjáig) tart.

Az Euró-Régió a szerződésben foglaltak szerint a tanulmányterv első tervezetét 60 napon belül (elektronikus és írásos formában) a Józsefvárosi Önkormányzat rendelkezésére bocsátotta. A tervezet a Józsefvárosi Szociálpolitikai Kerekasztal 2012. december 04. napján tartott ülésén került ismertetésre, megvitatásra, tekintettel az Szt 58/B. § (2) bekezdésében foglaltakra, mely szerint a Szociálpolitikai Kerekasztal (Kerekasztal) feladata különösen a Szolgáltatástervezési Konceptióban meghatározott feladatok megvalósulásának, végrehajtásának folyamatos figyelemmel kísérése a Konceptió tervezetének véleményezése. A Kerekasztal ülésén elhangzott észrevételekkel, javaslatokkal a tanulmány kiegészítésre került.

A Humányszolgáltatási Bizottság 2013. február 04. napján tartott ülésén megtárgyalta a Józsefvárosi Szociális Szolgáltatástervezési Konceptió felülvizsgálatáról szóló képviselő-testületi előterjesztést, mely előterjesztés visszavonásra került, tekintettel arra, hogy a Bizottság tagjai a Konceptió pontosítását, kiegészítését kérték. Az Euró-Régióval az azóta eltelt időszakban a Hivatal több alkalommal egyeztetett a Konceptió tartalmáról, mely többszörösen kibővített és frissített statisztikai állománnyal kiegészítésre került.

II. A betervezés indoka

A szolgáltatástervezési koncepció tartalmát az Önkormányzatnak két évente felül kell vizsgálnia és aktualizálnia, emiatt indokolt, hogy a Képviselő-testület döntését a decemberi első ülésén meghozza.

III. Tényállási adatok

A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény 92. § (4) bekezdése értelmében a koncepció tartalmazza különösen

- a lakosságszám alakulását, a korösszetételt, a szolgáltatások iránti igényeket,
- az ellátási kötelezettség teljesítésének helyzetét, az ütemtervet a szolgáltatások biztosításáról,
- a szolgáltatások működtetési, finanszírozási, fejlesztési feladatait, az esetleges együttműködés kereteit,
- az egyes ellátotti csoportok (idősek, fogyatékos személyek, hajléktalan személyek, pszichiátriai betegek, szenvedélybetegek) sajátosságaihoz kapcsolódóan a speciális ellátási formák, szolgáltatások biztosításának szükségességét.

Az Euró-Régió által benyújtott „Józsefváros Szociális Szolgáltatástervezési Konceptiójának felülvizsgálata 2013” című tanulmány olyan dokumentum, mely:

- a hatályos 2004. évben elkészült és 2009. évben felülvizsgált Konceptió:
 - alapelveit (esélyegyenlőség, előítélet-mentesség, szociális biztonság feltételeinek biztosítása, partnerség, fenntartható fejlődés)
 - értékeit

- az élet és az emberi méltóság tisztelete,
 - az emberi méltósághoz való jog,
 - az ember önrendelkezéshez való joga,
 - a szociális biztonsághoz való jog,
 - differenciált, az egyén szükségleteihez igazodó ellátás,
 - a szabad lelkiismeret, a vallás szabad gyakorlásához való jog,
 - folyamatos ellátási igényhez igazodó fejlesztés a szolgáltatások terén,
 - a társadalmi beilleszkedés, integráció segítése,
 - stratégiai elképzeléseit és tartalmi elemeit, valamint annak logikáját követi az azóta megváltozott gazdasági-társadalmi környezet hatásait figyelembe véve;
- átfogó helyzetelemzést nyújt a kerület demográfiájáról, az ellátási kötelezettségek jelenlegi helyzetéről, a változó/változatlan szociális szükségletekről, a rendelkezésre álló lehetőségekről, összefoglalja azokat az ellátókat, intézményeket és szolgáltatásokat, amelyekre épül a helyi, szociális védelmi háló személyes gondoskodást nyújtó része;
 - összegzi a szociális ágazatban az előző felülvizsgálati időszak óta történt változásokat, kiemelve a LÉLEK-Programot, bölcsődei térítési díj bevezetését, hatáskörváltásokat, adminisztrációs változásokat, változó államháztartási szabályozást, oktatásügyi változásokat, a járási rendszer kialakítását, a szociális rehabilitáció területén bekövetkezett változásokat;
 - a társadalmi kihívások szintjén megközelített szociális problémákra világít rá, elsősorban a lakhatás és annak körülményeire, különös tekintettel a szegregáció(k) feloldására, a foglalkoztatás kérdéskörére, valamint a gyermekek ellátására;

A Humánszolgáltatási Bizottság 2013. december 02. napján előzetesen tárgyalta a tanulmány elfogadásáról szóló előterjesztést. A bizottság ülésén elhangzottak figyelembevételével a stratégiai célok az alábbiak szerint kerültek meghatározásra:

A **stratégiai célok** konkrét tennivalókkal együtt kerültek megfogalmazásra (68. oldal), mely stratégiai célokat javasolom határozati formában is megjeleníteni:

1. A kerületben élő időskorúak gondozási feltételeinek **változatlan** biztosítása
2. Az intézmények, középületek akadálymentesítése
3. Az egyházi és civil karitatív szervezetek **részvételének** erősítése
4. Koordináció és információáramlás **hatékonyságának növelése** az ellátó rendszer szereplői között
5. Az alapellátás mennyiségi és minőségi megerősítése
6. A pályázatokon való részvétel hatékonyságának fenntartása
7. A szolgáltatások, intézmények hatékonyságának és hatásfokának **mérése, elégedettség- és igényfelmérés elvégzése**
8. Integrációs szemlélet erősítése
9. A meglévő intézmények infrastrukturális korszerűsítése, átalakítása

IV. Döntés tartalmának részletes ismertetése

A Képviselő-testület döntést hoz az Euró-Régió Szociális Szakmai Közösség Közhasznú Egyesület által benyújtott „Józsefvárosi Szociális Szolgáltatástervezési Konceptió felülvizsgálata 2013” című tanulmány jóváhagyásáról, a stratégiai célokról, a Konceptió elkészítésének díjazásáról.

V. A döntés célja, pénzügyi hatása

Az Euro-Régióval a tanulmány elkészítésére kötött szerződés szerint a tanulmányt a Képviselő-testület hagyja jóvá, ezt követően a Megbízott a jogszabályi előírásoknak megfelelő egy végszámla benyújtására jogosult, melyet a Megbízó a döntést követő 15 napon belül átutalással egyenlített ki. A megbízási szerződésben foglaltak értelmében a megbízási díj összege bruttó 850.000,- Ft (az Euro-Régió ÁFA körön kívüli). A Konceptió elfogadása az Euro-Régió részére történő megbízási díj kifizetése miatt fedezetet igényel. A megbízási díj fedezetét 2012. évben biztosította a Képviselő-testület, de a 2012. évi pénzmaradvány elfogadásakor nem lett áthozva 2013. évre, ezért javaslom a 2013. évi költségvetésben megjelölni a 11301 cím - kötelező feladat – dologi előirányzatán tervezett nyári gyermekétkeztetés önrészenek maradványát.

A stratégiai célok megvalósításának érdekében a költségvetési fedezetről a Képviselő-testület a mindenkor évi költségvetési rendelet elfogadásával egyidejűleg dönt.

VI. Jogszabályi környezet ismertetése

Hatáskört megállapító jogszabály:

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX tv. 10. § (1) bekezdése értelmében „A helyi önkormányzat ellátja a törvényben meghatározott kötelező és az általa önként vállalt feladat- és hatásköröket.” valamint a 41. § (3) bekezdése, amely szerint az „Önkormányzati döntést a képviselő-testület, a helyi népszavazás, a képviselő-testület felhatalmazása alapján a képviselő-testület bizottsága, a részönkormányzat testülete, a társulása, a polgármester, továbbá a jegyző hozhat.”

Döntés tartalmát meghatározó jogszabály:

A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (Szt) 92. § (3) bekezdése értelmében a legalább kétezer lakosú települési önkormányzat a településen, fővárosban élő szociálisan rászorult személyek részére biztosítandó szolgáltatási feladatok meghatározása érdekében szolgáltatástervezési koncepciót készít. A szolgáltatástervezési koncepció tartalmát az önkormányzat két évente felülvizsgálja és aktualizálja.

Kérem az alábbi határozati javaslat elfogadását.

HATÁROZATI JAVASLAT

A Képviselő-testület úgy dönt, hogy

1. jóváhagyja az Euro-Régió Szociális Szakmai Közösség Közhasznú Egyesület által benyújtott „Józsefvárosi Szociális Szolgáltatástervezési Konceptió felülvizsgálata 2013” című tanulmányt.

Felelős: polgármester

Határidő: 2013. december 04.

2. a határozat 1. pontjában elfogadott Konceptió alapján a törvényi kötelezettség teljesítésén túl az alábbi stratégiai célokat határozza meg a szociális szolgáltatástervezése során a Szociális Szolgáltatástervezési Konceptió következő felülvizsgálataig:
 - a) a kerületben élő időskorúak gondozási feltételeinek változtatlan biztosítása,
 - b) az intézmények, középületek akadálymentesítése,
 - c) az egyházi és civil karitatív szervezetek részvételének erősítése,

- d) koordináció és információáramlás hatékonyságának növelése az ellátó rendszer szereplői között,
- e) az alapellátás mennyiségi és minőségi megerősítése,
- f) a pályázatokon való részvétel hatékonyságának fenntartása,
- g) a szolgáltatások, intézmények hatékonyságának és hatásfokának mérése, elége-
dettség- és igényfelmérés elvégzése,
- h) integrációs szemlélet erősítése,
- i) a meglévő intézmények infrastrukturális korszerűsítése, átalakítása.

Felelős: polgármester

Határidő: a Józsefvárosi Szociális Szolgáltatástervezési Konceptió 2015. évi felülvizsgálata

3. a határozat 1. pontjában foglalt Konceptió elkészítése díjának, 850 e Ft-nak a fedezetét a 11301 cím - kötelező feladat – dologi előirányzatán tervezett nyári gyermekétkeztetés ön-részenek maradványából biztosítja, ezért a 11301 cím - kötelező feladat – dologi előirány-
zatán belül a tervezett nyári gyermekétkeztetés előirányzatról 850,0 e Ft-ot átcsoportosít -
kötelező feladat – a Szociális Szolgáltatástervezési Konceptió elkészítése előirányzatára.

Felelős: polgármester

Határidő: 2013. december 04.

4. a határozat 2. pontjában meghatározott stratégiai célok megvalósításának érdekében a költ-
ségvetési fedezetről a mindenkori éves költségvetési rendelet elfogadásával egyidejűleg
dönt.

Felelős: polgármester

Határidő: mindenkori éves költségvetési rendelet elfogadása

5. felkéri a polgármestert, hogy a határozat 3. pontjában foglaltakat a költségvetési rendelet
következő módosításánál vegye figyelembe.

Felelős: polgármester

Határidő: a költségvetési rendelet következő módosítása, legkésőbb 2013. december 31.

**A döntés végrehajtását végző szervezeti egység: Humánszolgáltatási Ügyosztály, Pénzügyi
Ügyosztály**

Budapest, 2013. december 03.

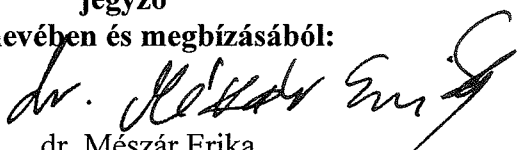
Sántha Péterné
alpolgármester

Törvényességi ellenőrzés:

Rimán Edina

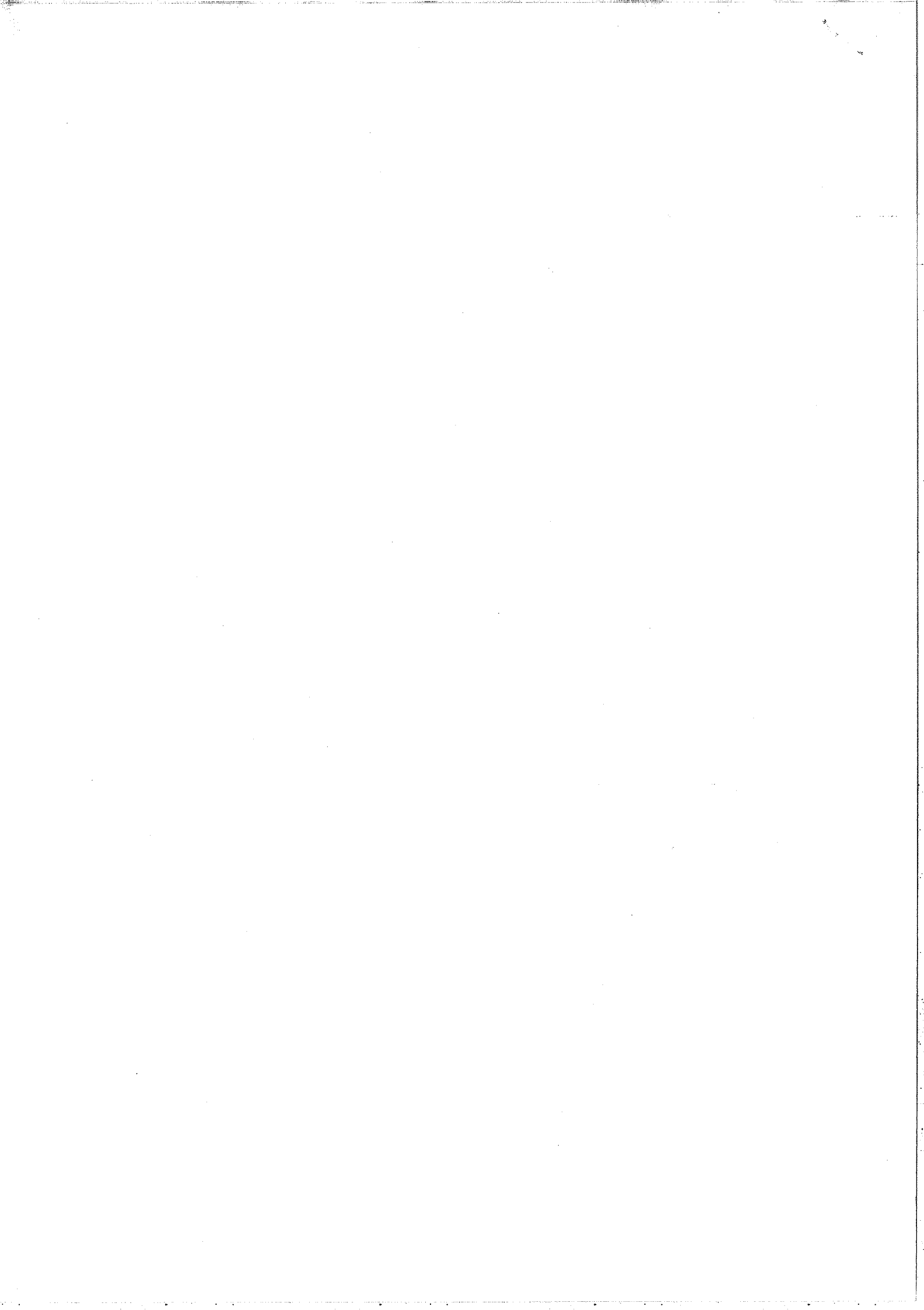
jegyző

nevében és megbízásából:

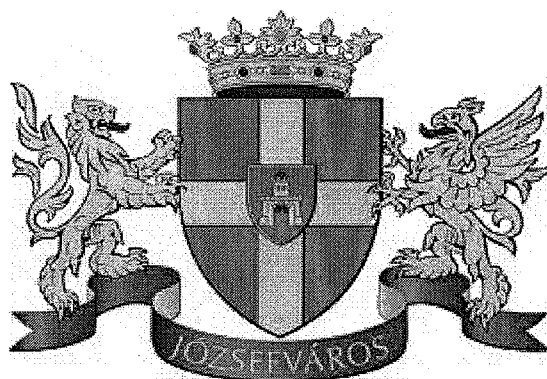
dr. Mészár Erika

aljegyző

Józsefvárosi Szociális Szolgáltatástervezési Koncepció felülvizsgálata

**(TERVEZET! A Koncepció bármely részlete vagy egésze
csak a megrendelő Önkormányzat engedélyével
használható fel!)**

2013

Készítette: **SzOSzAK.eu**,
az Euro-Régió Szociális Szakmai Közösség
közhasznú egyesület szakértői munkacsoportja

Tartalom

Előzmények	3
Háttér	5
Elvi alapok:	5
A szolgáltatástervezési koncepció célja és feladata	5
<i>Jövőkép</i>	6
<i>Alapelvek a szociális szolgáltatások megvalósulása során</i>	6
<i>Értékek</i>	7
A józsefvárosi népesség meghatározó jellemzői.....	8
A lakosságszám alakulása	8
Korösszetétel	12
Születés és halálozás arányai	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
Foglalkoztatottság	17
Vásárlóerő	22
Lakhatás, lakásviszonyok	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
Kitekintés – Józsefváros ellátásai fővárosi összehasonlításban	26
Idősek	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
Gyermekek, családok.....	28
Fogyatékossgal élők.....	29
Pszichiátriai és szenvedélybetegek.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
Hajléktalanok, utcán élők, fedélnélküliek.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
Felzárkózás statisztikai mutatók, 2005-2011.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
Működő ellátórendszer.....	35
Idősgondozás	35
Nappali ellátások.....	36
Gyermekek Napközbeni Ellátása	38
Szociális és gyermekjóléti alapellátás.....	41
Elvi összefoglaló	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
Önkormányzati kötelezettségek.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
Változások	53
LÉLEK-program	53
A szolgáltatások iránti igények	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
Stratégiai célok	68
Függelék – A Központi Statisztikai Hivatal által felvett, 2011. évi népszámlálás hivatalos adatai, Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálatnál nyilvántartott álláskeresők zárónapi számai, Budapest legfontosabb szociális jellemzői 2011.....	70

Előzmények

Budapest Főváros VIII. kerület Józsefváros Önkormányzata 2009-ben elkészítette az eredetileg 2004-ben megalkotásra került Konceptiójának első felülvizsgálatát.

Ez a szakmai anyag – nagy vitákat kiváltva, de széles intézményi és civil egyeztetést követően – a 2009 utáni évekre több javaslatot is tett. Ezen javaslatok – az akkori szabályozási és finanszírozási környezetben – nagy részt meg is valósultak.

Az Önkormányzat 2012-ben – beszerzési eljárás lefolytatását követően – a 2009-es felülvizsgálati anyag újabb, jogszabályban rögzített módon kötelező felülvizsgálatával az Euro-Régió Szociális Szakmai Közösség közhasznú egyesületet bízta meg.¹

A vonatkozó jogszabály ugyan az elmúlt években is többször módosult, azonban a tanulmány lezárásának időpontjában hatályos joganyag - a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról 1993. évi III. törvény – továbbra is így fogalmaz:

92. §

*(3) A legalább kétezer lakosú települési önkormányzat a településen, fővárosban élő szociálisan rászorult személyek részére biztosítandó **szolgáltatási feladatok meghatározása érdekében** szolgáltatástervezési koncepciót készít. (...) A szolgáltatástervezési koncepció tartalmát az önkormányzat, illetve a társulás két évente felülvizsgálja és aktualizálja.*

(4) A koncepció tartalmazza különösen

a) a lakosság szám alakulását, a korösszetételt, a szolgáltatások iránti igényeket,

b) az ellátási kötelezettség teljesítésének helyzetét, az ütemtervet a szolgáltatások biztosításáról,

c) a szolgáltatások működtetési, finanszírozási, fejlesztési feladatait, az esetleges együttműködés kereteit,

d) az egyes ellátotti csoportok (idősek, fogyatékos személyek, hajléktalan személyek, pszichiátriai betegek, szenvedélybetegek) sajátosságaihoz kapcsolódóan a speciális ellátási formák, szolgáltatások biztosításának szükségességét.

(...)

*(7) A szolgáltatástervezési koncepciót **az önkormányzat az elfogadást megelőzően véleményezteteti az intézményvezetőkkel és a nemzetiségi önkormányzattal.** A koncepció végleges változatának*

¹ A Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzat Képviselő-testületének Városgazdálkodási és Pénzügyi Bizottsága 984/2012. (VII.25.) számú határozatában foglalt módon a szerződés megkötésére 2012. szeptember 14-én került sor.

elfogadása során a kialakított véleményeket az önkormányzat lehetőség szerint figyelembe veszi.

A koncepció felülvizsgálatának folyamatához tartozik, hogy 2012. december 04. napján újraalakult a Józsefvárosi Szociálpolitikai Kerekasztal, amely a jelen Koncepció szövegjavaslatát megtárgyalta.

A Kerekasztal résztvevői – az elkészült jegyzőkönyvben rögzítettekben követhető módon – többféle értékelő megjegyzéssel és észrevétellel éltek. Ezen észrevételek közül fontos kiemelni, hogy javaslat érkezett arra, hogy az Önkormányzat a jövőben saját hatáskörben lássa el a családok átmeneti otthona szolgáltatási formát. Annak ellenére, hogy erre a bővítésre a jelenlegi intézményrendszer alkalmas és nyitott, a változás nem volt javasolható.

Egyrészt a költségvetési helyzet, a gazdasági háttér több bizonytalanságot hordoz, másrészt az állam és önkormányzat közötti feladatmegosztás változásai még nem zárultak le.

Jelenleg a fennálló, együttműködési megállapodásra épülő ellátások körének fenntartása is jelentős erőforrásokat kötnek le az Önkormányzat oldaláról. (A fentiek miatt nem támogatható jelenleg a civil ellátói kör jelentősebb bővítése sem.)

Felmerült az oktatási rendszerből kikerült fiatalok problémaköre is, ám erre – a jelenlevők többsége szerint – a jelenlegi ellátási kör (önkormányzati és civil szolgáltatók) elégséges választ nyújtanak.

Kétségtelenül létezik azonban egy olyan társadalmi réteg, csoport – a foglalkoztatási rendszerből és a segélyezési lehetőségekből is „kihulló”, aktív korúak köre – amelynek felkutatása, problémakezelése óriási nehézségeket jelent. Élethelyzetük feltárása, problémakezelésük egyedi megoldásai kapcsán valamennyi ellátónak és szolgáltatónak feladata van, de speciális támogatási válasz élethelyzetükre jelenleg sehol sem áll rendelkezésre (foglalkoztatási, oktatási és szociális rendszerben).

A Józsefvárosi Szociálpolitikai Kerekasztal, valamint az önkormányzat aktív képviselőinek írásban benyújtott javaslatainak összedolgozását – szövegben történő megjelenítését, a kért módosítások elvégzését – követően 2013. február 4-én tárgyalta az önkormányzat képviselő-testületének szakbizottsága a Koncepció felülvizsgálati anyagát. Az itt született döntés értelmében a felülvizsgálati anyag újabb módosítások és kiegészítések beszerkesztése végett további fejezeteket és mellékleteket kapott.

Jelen tanulmány tehát egy közel egy esztendő folyamat eredménye, így – mintegy szakmánk sajátosságait is magán viselve – egy folyamatos frissítés és aktualizálás alatt született meg.

Háttér

A rendelkezésre álló időben megtörtént az átadott dokumentumok elemzése, a vonatkozó statisztikai adatok kigyűjtése, valamint a fővárosi szintű összehasonlító elemzés elkészítése.

A konkrét értékelés előtt azonban célszerű az elvi alapok és vállalandó értékek körét rögzíteni, annál is inkább, mert az elmúlt években ezek – bizonyos mértékig – közkeletűen elfogadottá, bevetté váltak, mondhatni sztenderdizálódtak is a szociális ágazatban, szakmában.

Elvi alapok:

- Egy vállalható jövőkép meghatározása

A szociális szolgáltatások fejlesztési irányának értékközpontú rendszereként működő, jövőbe irányuló elképzelés, amit a konkrét célok és eszközök kidolgozása során kell érvényre juttatni.

▪ Az alapelvek következetes meghatározása

A szolgáltatások biztosítása során a döntéshozók, a szolgáltatásokat működtetők, és a szolgáltatást igénybe vevők szemszögéből is alapvetően követendő irányok rögzítése. Célja, hogy az értéktételezés és –követés a kiszámíthatóságot és szélesebb biztonságot biztosítsa.

▪ Az értékek meghatározása

A helyi szociálpolitikában, illetve a szociális szolgáltatások ellátása (megszervezése és üzemeltetése) során érvényre juttatott szociális biztonság.

A szolgáltatástervezési koncepció célja és feladata

- A döntéshozók részére egy olyan dokumentum készítése, mely átfogó képet nyújt a kerület ellátási kötelezettségének helyzetéről, a szociális szükségletekről és a rendelkezésre álló lehetőségekről, a szolgáltatások fejlesztésének irányairól és a feladatokról az önkormányzat szabályozási hatáskörében, az ellátási kötelezettség szintjén és az intézményi szinteken.

- Feltárni és megszüntetni azokat a hiányokat, melyeket a szociális szolgáltató rendszer jelenleg kezelni nem képes.

- Olyan szolgáltató rendszer létrehozása, amely összehangoltan, koordináltan működik, lefedi a szociális szükségleteket, minőségi- és differenciált szolgáltatást nyújt, melynek középpontjában az egyén (és annak problémái, szükségletei) áll.

- Jelölje ki az irányokat egy józsefvárosi – lehetőségekhez képest – „résmentes” szociális védőháló kialakításához.

- Információk biztosítása egyéb fejlesztési koncepciók, programok, tervek kidolgozásához és megvalósításához.

- Segítse információkkal a döntéshozókat, illetőleg a szolgáltatások biztosításában részt vállalókat, adjon kellő alapot a szociális szolgáltatások fejlesztésének operatív programjaihoz.

A koncepció a következő célcsoportok számára határoz meg prioritásokat:

- gyermekek,
- családok,
- időskorúak, nyugdíjasok, egyedülállók,
- marginalizálódott csoportok, (hajléktalanok, súlyos krízis helyzetben lévők),
- speciális csoportok, (fogyatékos személyek).

A szociális szolgáltatás hatékonysága az állam, az önkormányzat, a szolgáltatást nyújtók (ellátók), a helyi közösségek és az érintett egyének, családok együttműködésén alapszik. Ez az együttműködés csak úgy képzelhető el hosszútávon is működőképesen, ha tisztázottak és közösen elfogadottak az alapelvek, alapértékek, és ezekre alapulva vállalható egy fenntartható jövőkép.

Jövőkép

A jövőkép olyan, a szükséglethez igazodó szociális szolgáltatóhálózat kiépítése és működtetése, amely a városrész területén élő rászoruló emberek egészségügyi és mentális ellátását segítve, életminőségük megőrzését biztosítja annak érdekében, hogy megfelelő létbiztonságban élhessenek. A jövőkép fontos része, hogy a fejlődés iránya alapján pozitív irányban változik meg a szolgáltatást igénybevevők helyzete.

A társadalmi jövőképben csökkenő kiszolgáltatottság áll, amely része a szolgáltatókkal való partneri kapcsolatnak is.

Az elérendő jövőképben megjelenik az is, hogy a kerületben átjárhatóvá válnak a hasonló szükségletet kielégítő szolgáltatások, a jelenhez képest javulnak a rászorulók hozzáférési esélyei.

A polgárok számára a jelenleginél sokkal átláthatóbb és egységes szabályok szerint működő intézmények és szolgáltatások jellemzik a kerületet.

Alapelvek a szociális szolgáltatások megvalósulása során

1. Esélyegyenlőség: a városrész valamennyi rászorulója számára egyenlő hozzáférés biztosítása a szociális szolgáltatásokhoz.
2. Előítélet-mentesség: kor, nem, vallási, etnikai hovatartozás, szexuális irányultság, vagyoni helyzet, politikai nézet, fogyatékoság, cselekvőképességbeli korlátozottság, betegség miatti hátrányos megkülönböztetés nélkül, a szociális rászorultság mértéke alapján, azonos bánásmód és azonos minőségű ellátás biztosítása mindenki számára.
3. A szociális biztonság feltételeinek javítása. A józsefvárosi önkormányzat koordinatív szerepének megerősítése a kormányhivatal, a fővárosi önkormányzat, valamint a szociális intézmények, a szociális tevékenységet is folytató egyházi civil szervezetek között.

4. Partnerség: a szociális szféra összefogása, interdiszciplináris együttműködések elősegítése, koordinálása.

5. Fenntartható fejlődés: hosszútávon működőképes, kiszámítható rendszer kialakítása és megtartása, a működés finanszírozhatóságának biztosítása.

Értékek

- Az élet és az emberi méltóság tisztelete.
- Az emberi méltósághoz való jog.
- Az ember önrendelkezéshez való joga.
- A szociális biztonsághoz való jog.
- Differenciált, az egyén szükségleteihez igazodó ellátás.
- A szabad lelkiismeret, a vallás szabad gyakorlásához való jog.
- Folyamatos ellátási igényhez igazodó fejlesztés a szolgáltatások terén.
- A társadalmi beilleszkedés, integráció segítése.

A józsefvárosi népesség meghatározó jellemzői

A népességre jellemző főbb mutatókat a vonatkozó jogszabályokban előírtak szerinti tartalom mellett más tényezőket is érdemes kiegészíteni. Ezzel együtt fontos, hogy kerületekkel és Főváros egészével történő összevetésre is alkalmat adhasson a következő leírás.²

A lakosságszám alakulása

Budapest népessége (fő) 1980 és 2011 között

1980	1990	2001	2006	2011
2 059 226	2 016 681	1 759 209	1 698 106	1 733 685

Forrás: http://portal.ksh.hu/pls/ksh/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_wdsd001b.html

A főváros jelenlegi lakosainak száma 1 733 685 fő (KSH, 2011), az agglomerációban elhelyezkedő 81 településsel együtt pedig 2 524 697 főre tehető.

A kerületek lakónépességének számarányában 1990 és 2001 között látható jelentős csökkenés, a következő öt évben, majd ezt követően további népességfogyás látható, melynek részbeni magyarázata a budapesti agglomerációba történő kiköltözésben keresendő, részben pedig a kerületek közötti vándorlásban. Ha mindezt a társadalmi csoportok, státusok alapján vizsgáljuk, úgy elmondható, hogy a fővárosi népesség köréből nemcsak a középosztálybeliek, hanem az alacsonyabb státusúak is kiköltöztek, nyilvánvalóan a jövedelmi viszonyuknak megfelelő településekre, városrészekbe (Gyál, Vecsés, Monor, Dabas, a belvárosból a külső kerületekbe). A főváros kerületei között négy kerületnek (III., XI., XIII., XIV.) a lakosságszáma 1990-től 100 ezer fő feletti, annak ellenére, hogy a 1990–2001-ig terjedő időszakban itt is csökkent a lakónépesség száma, két kertvárosi kerület esetében (XVI., XVII.) volt növekedés, majd ismét csökkenés. Egy kerületnél (XXI. kerület – Csepel) pedig kiemelten magas lakosságszám-csökkenés (1990 és 2001 között 9215 fővel csökkent a lakónépesség száma) tapasztalható.

A VIII. kerület a fenti szempontok alapján a kisebb változásokat megélt kerületek közé tartozik azzal, hogy pusztán a lakosságszám változása nem írhatja le – még közelítőleg sem – az esetleges társadalmi változásokat. Ehhez a változó lakosságszám belső – kvalitatív – összetételének pontosabb ismeretére, vonatkozó kutatásokra lenne szükség. (Ismereteink szerint ilyen adatokat sem a KSH, sem más, társadalomkutató szervezet nem gyűjt, ilyen adatsorokkal az önkormányzat sem rendelkezik.)

² Legtöbbször hivatkozott munka: Laki Ildikó: *Társadalmi fenntarthatóság Budapesten* (Polgári Szemle, 2012. június – 8. évfolyam, 1-2. szám)

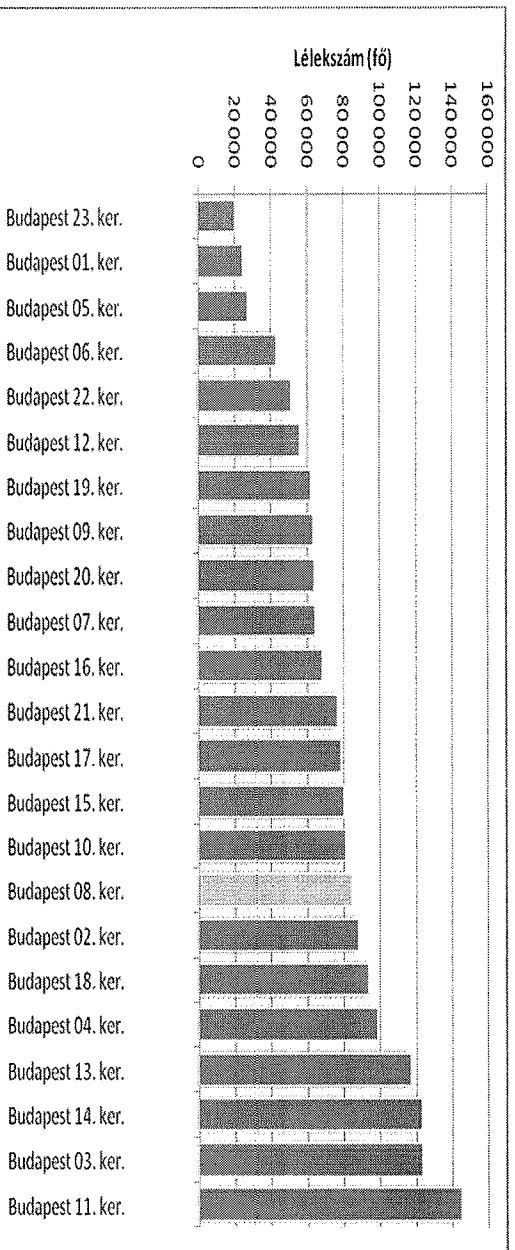
A fővárosi kerületek lakosságszámának változása 1990 és 2010 között (táblázatos formában megjelenítve) a következőképpen alakult:

kerület/év lakónépesség	1990	2001	2006	2010
I.	34 778	25 914	24786	24 653
II.	102 738	92 520	88 036	88 043
III.	149 028	131 605	124 973	123 532
IV.	108 453	103 492	98 301	98 402
V.	43 937	28 948	27 174	27 081
VI.	59 477	41 791	42 038	42 686
VII.	82 864	64 137	62 159	64 377
VIII.	92 386	81 787	80 117	83 465
IX.	78 422	62 995	59 854	62 708
X.	96 843	80 852	77 904	80 357
XI.	174 509	144 441	136 503	139 892
XII.	76 495	61 763	56 768	55 980
XIII.	131 143	114 353	109 394	115 360
XIV.	143 501	116 462	116 894	121 721
XV.	95 593	85 232	81 496	80 030
XVI.	69 410	71 028	68 644	68 368
XVII.	72 317	79 989	77 599	78 442
XVIII.	97 700	96 353	93 236	93 652
XIX.	72 838	63 810	61 381	61 726
XX.	71 681	65 295	63 415	63 561
XXI.	90 197	80 982	76 557	76 625
XXII.	53 282	52 548	50 428	50 839
XXIII.	19 162	20 697	20 682	20 056
Összesen	2 016 774	1 777 921	1 698 106	1 721 556

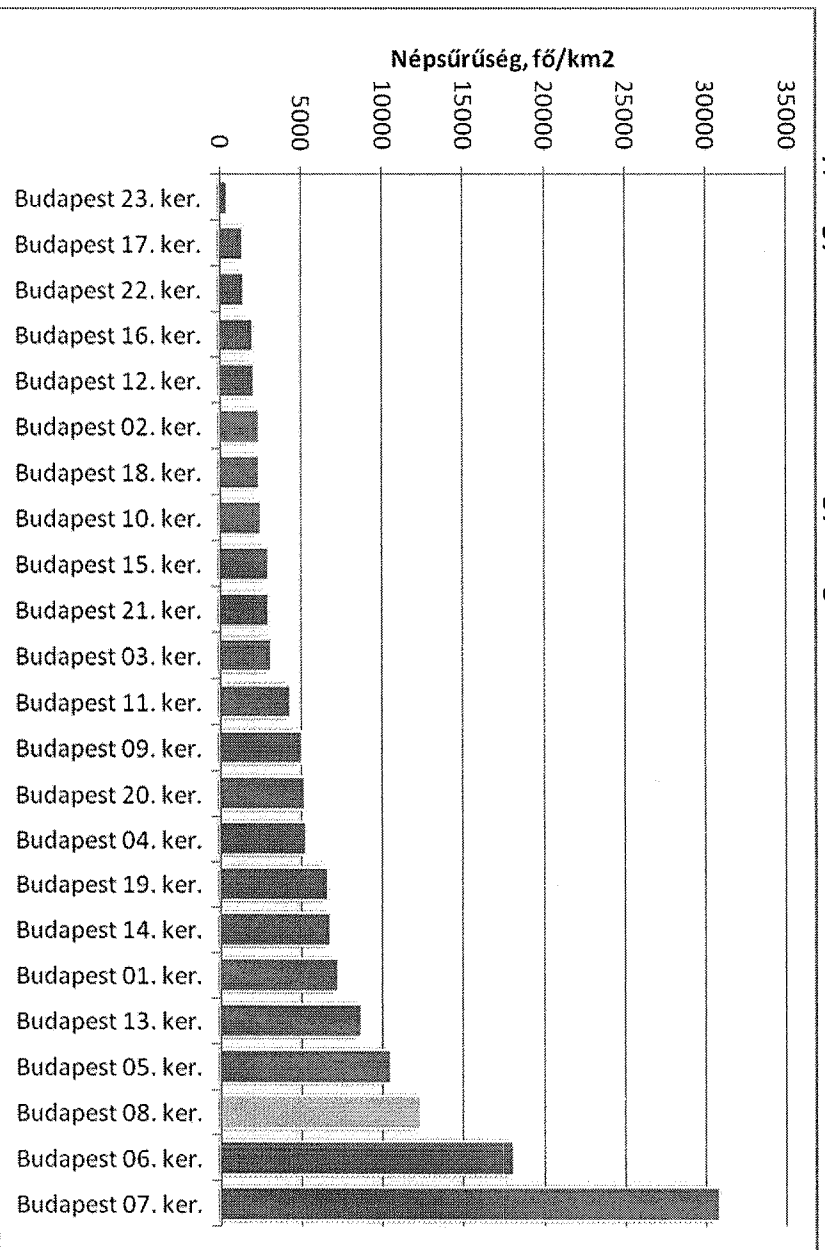
Forrás: Budapest Statisztikai Évkönyve. KSH, Budapest, 2006.

http://portal.ksh.hu/portal/page?_pageid=37,133145&_dad=portal&_schema=PORTAL

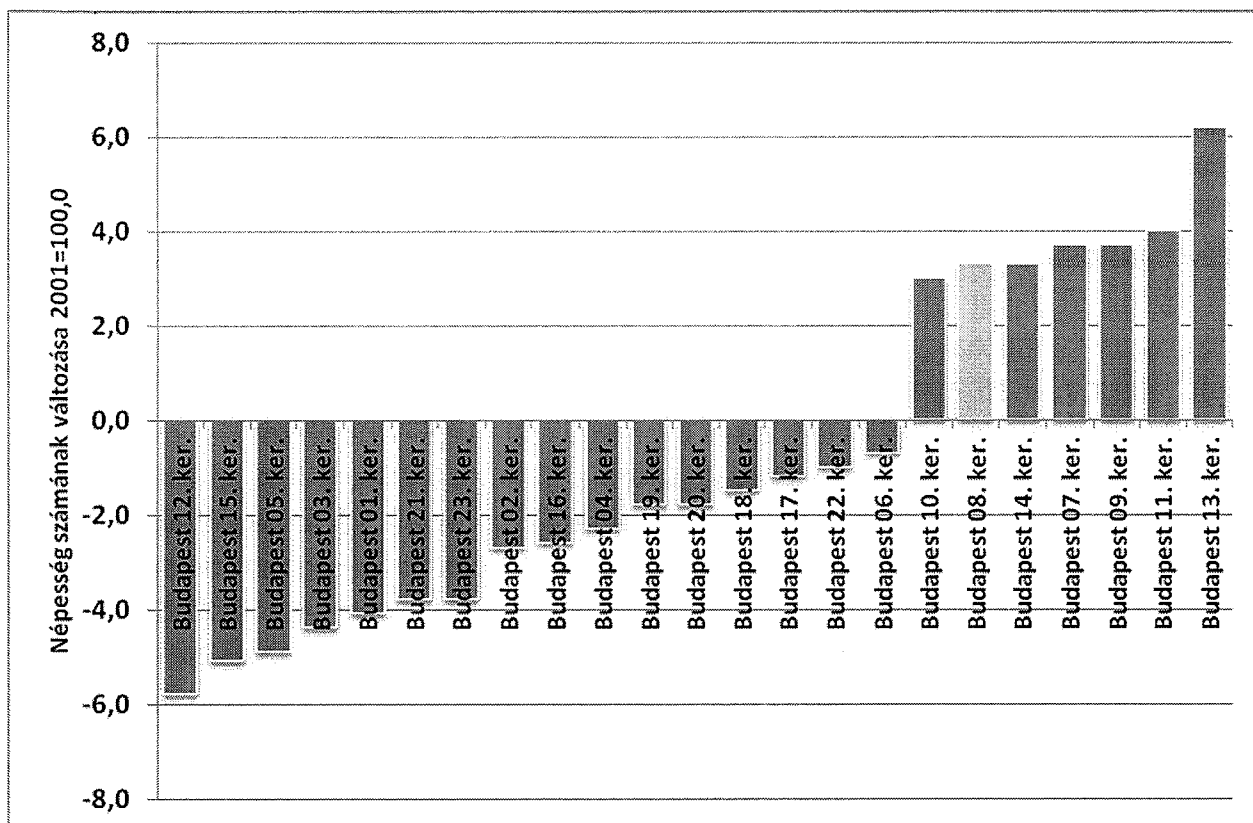
Az összehasonlító adatokból látható, hogy Józsefváros Budapest népesebb kerületei közé tartozik:

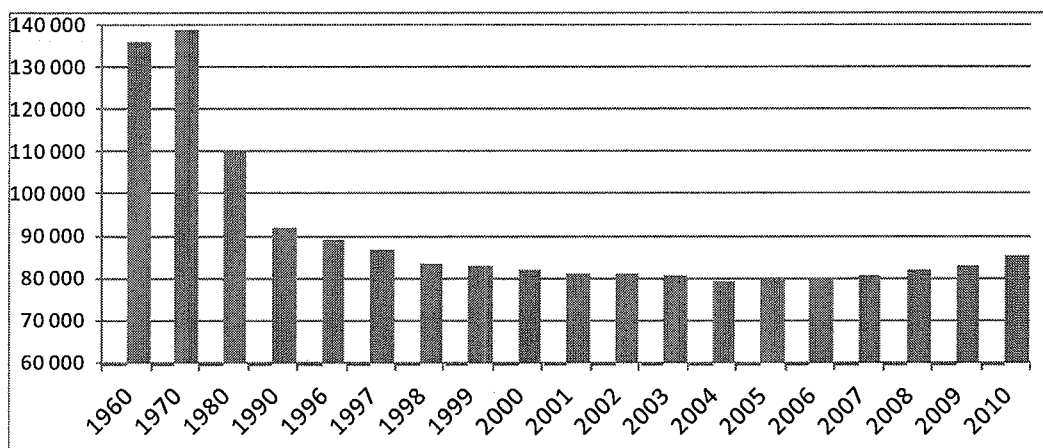
Ismét tény, hogy Józsefváros az egyik legsűrűbben lakott kerületek közé is tartozik.

A népmozgalom (vándorlásokat is követő, nyers adatai, 2001-2011) tekintetében is a hasonló helyzettel találkozunk, hiszen 2001-hez képest 3,3 százalékkal még nőtt is a terület lakosság száma:

Józsefváros lakónépessége 1960-2010 (forrás: KSH)

Józsefváros lakónépessége az elmúlt évtizedekben nagymértékben csökkent (4. ábra). Míg 1970-ben csaknem 140 000 fő lakta a kerületet, addig ez a szám 2004-re 80 000 fő alá esett. Az utóbbi években – a fellendülő társasház-építkezések következtében - kismértékű, de gyorsuló ütemű növekedés figyelhető meg, ami biztató lehet az elkövetkező évtizedekre vonatkozóan.³

³ Józsefvárosi Agenda 21 - A Fenntarthatóság Helyi Stratégiája; Készítette: Budapest Józsefváros Önkormányzata megbízásából a Rév8 Józsefvárosi Rehabilitációs és Városfejlesztési Zrt.

Korösszetétel

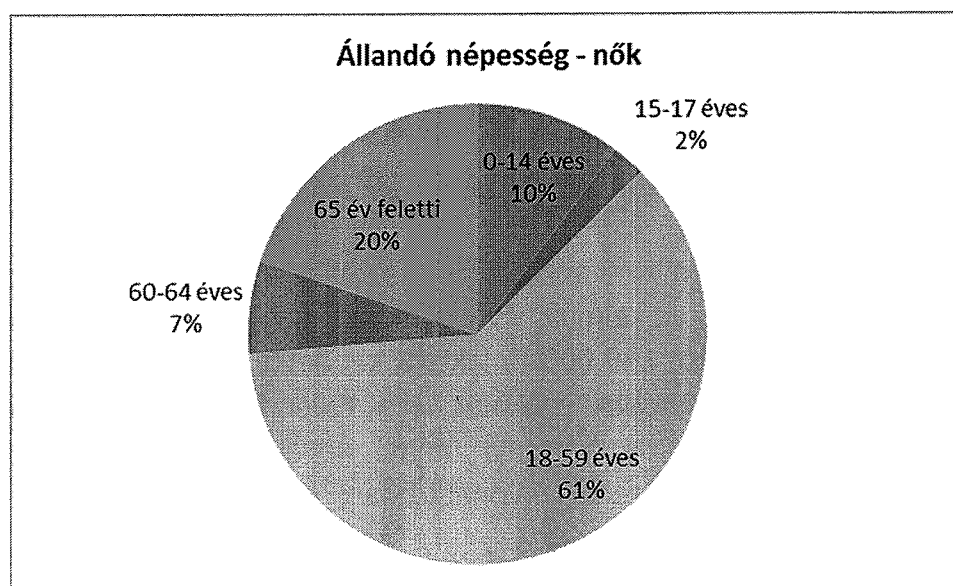
Józsefváros helyzete a korfa változásainak tekintetében alapvetően nem rossz Budapesten.

A korcsoportokat vizsgálva elmondható, hogy Budapesten az ezredforduló küszöbén (2001) a lakónépesség 12,88%-a a 0–14, 69,32%-a a 15–64 és 17,80%-a a 65–X éves korosztályba tartozott. Ez a számarány nem mutat jelentős változást 10 évvel később, 2011-ben sem (12,86% 0–14 éves, 68,52% 15–64 és 18,62% 65–X éves korosztályba tartozik).

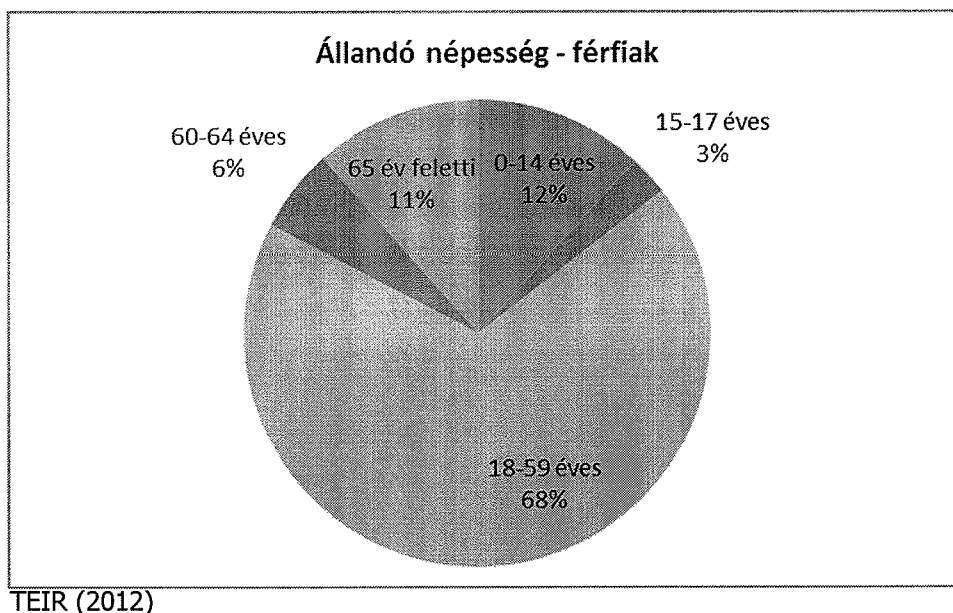
Budapesten a 15 évesnél fiatalabbak a legnagyobb arányban főként néhány észak-budai és dél-pesti területen élnek. Arányuk a 14,5 százalékot is meghaladta (budapesti átlag 12,4 százalék), a II., a X., a XVII., a XVIII., a XIX., a XX., a XXIII. és a XXII. kerületekben. A gyermekkorú népesség aránya a városmagot alkotó egyes kerületekben volt a legalacsonyabb. Az időskorúak népességen belüli arányát tekintve rendkívüli nagyok a különbségek a város egyes részei között. Néhány kerületben kiugróan magas az időskorú népesség aránya, 30 százalék felett van (budapesti átlag 24,7 százalék) az I., II. kerületekben, az V., XIII. kerületekben, az XI., XII. és a XIV. kerületekben.

A kerület népessége enyhén öregedő tendenciát mutat, viszonylag magas az időskorúak aránya, a legfiatalabb korosztályok létszáma alacsony. Mindezek mellett a 20 és 30 év közötti korosztályok kimagasló létszáma a következő években akár nagyobb népességnövekedést is eredményezhet. Ennek egyik jele lehet az, hogy az élveszületések száma az utóbbi években lassú emelkedést mutat (pl. 2002-ben csak 678 gyerek született, míg 2010-ben már 879).

Józsefváros népességének nemek és korcsoport szerinti megoszlása

TEIR (2012.)

A kerület népessége a természetes fogyás állapotában van, a halálozások száma, bár csökken, még mindig meghaladja az élveszületések számát. Az utóbbi évek kismértékű népesség-növekedése tehát a természetes fogyást meghaladó bevándorlásból származik.

Továbbra is kiemelkedő az egyszemélyes háztartások aránya (40% felett), amely a budapesti átlagnál jelentősen magasabb.

A lakosság képzettségi szintje elmarad Budapest egészétől. A kerületi népesség körében a képzettebb rétegek aránya alacsonyabb, mint a fővárosi átlag. Bár 1990 és 2001 között a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya a 25 év feletti lakosság körében 16,1%-ról 19,2%-ra növekedett, ez messze elmarad a 24,9%-os fővárosi átlagtól.

Budapesti viszonylatban ez egyértelműen azt mutatja, hogy „a pesti belváros egyes kerületeiben (VIII., X.) ugyanakkor a főváros átlagától is számottevően elmarad a népesség iskolázottsága.”⁴

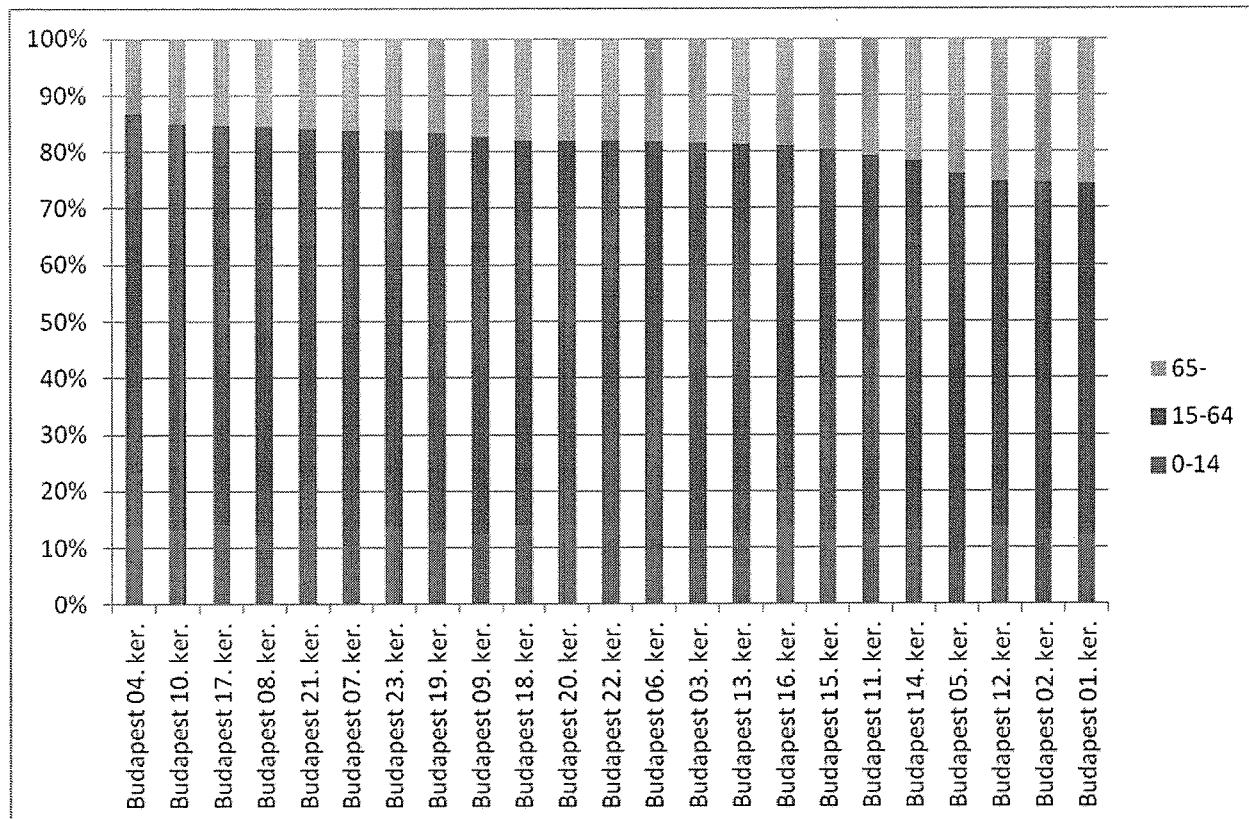
Józsefváros egyes negyedei között jelentős különbségek figyelhetők meg az iskolai végzettséget illetően. Míg a Tisztviselőtelep és a Palotanegyed lakói körében kiemelkedően magas a felsőfokú végzettségűek aránya (33,1% és 29,2%, amely a fővárosi átlagot is meghaladja), addig a kerületen belül legkedvezőtlenebb helyzetű Magdolna negyedben ez az arány csak 9,8% - a budapesti érték 40%-a.

A jövő generációját képező óvodások száma jellemzően stagnál, az általános iskolások száma viszont erősen csökken. Öröndetes viszont, hogy a középiskolai tanulók létszáma erőteljes emelkedést mutat.

⁴ Forrás: Központi Statisztikai Hivatal: 2011. ÉVI NÉPSZÁMLÁLÁS, 3. Területi adatok, 3.1. Budapest

A kérdés azonban, hogy valójában a város képes-e eltartani/megtartani a lakóit, megfelelő, minőségi életteret biztosítani a számukra.

Az alábbi összehasonlító táblából kiderül, hogy a 65 év fölötti korosztályt (annak arányát) tekintve Józsefváros a negyedik legjobb helyzetben van Budapesten.

2011. évi adat

Budapest nagyvárosi jellegéből adódóan élesen látható az egyes kerületek közötti különbség. Ez egyfelől a gazdasági, fejlettségi, területi, másfelől a társadalmi szinten érhető tetten. A területi szintű elkülönülés esetében elmondható, hogy Budapest esetében öt területi egység elkülönülése valósul meg. Ennek megfelelően a központi, üzleti övezet (V., VI., VII, VIII. és a IX. kerület egy bizonyos része), az átmeneti övezet (III, XI., XIII., XIV. kerületek), ipari munkások lakóövezete (IV., IX., X., XV., XIX., XX. kerületek), a középosztály (ma leginkább a felsőosztály) lakóövezete (I., II., XII. kerületek), ingázók övezete/ma a külső kerületek, illetve az ipari övezet (III. egy bizonyos része, a XVI., XVII., XVIII., XXI., XXII., XXIII. kerületek) szintje.

Józsefváros átalakulásának iránya tehát a központi (üzleti, banki) övezet irányába hat ugyan, de talán éppen ez még erősebben mutatja a társadalmi különbségeket is.

A főváros lélekszámának, népességének változása, minőségi átalakulása mellett kiemelt problémaként jelentkezik az idős korosztály számarányának folyamatos, való növekedése, ennek következtében az előregedő társadalom jelensége,

hasonlóan a szegregálódó csoportok (romák, hajléktalanok) megjelenéséhez és várhatóan tartós fennmaradásához, amely minél előbbi területi-társadalmi beavatkozást igényel a fővárostól, illetve kerületeitől.⁵ A társadalmi fenntarthatóság a lélekszám emelkedése mellett a lakosság minőségi életterének megvalósítását, a megfelelő lakó- és életkörülmények kialakítását foglalja magában. Az idős korosztály esetében mindez a bérházak, lakóházak tulajdonviszonyát, valamint a lakások minőségének, élhetőségének problémáját jelenti, a romák esetében a külső kerületek, lerobbant épületek, rossz egészségügyi állapot, valamint a generációs munkanélküliség, a bűnözés érzékelteti a főváros részéről a megoldandó kérdések körét.

A hajléktalanok esetében ennél azonban sokkal bonyolultabb problémáról van szó, hiszen alapvetően a társadalomba való visszavezetés megvalósítását, a munka világának újradefiniálását és az életkörülmények megteremtését kell célul tűzni. A főváros és kerületeinek együttműködését lényegesen befolyásolja az 1990 óta „működő” kettős közigazgatási rendszer, amely inkább akadályozó, mint előmozdító erő a társadalmi, területi, illetve szakmai szinten.⁶

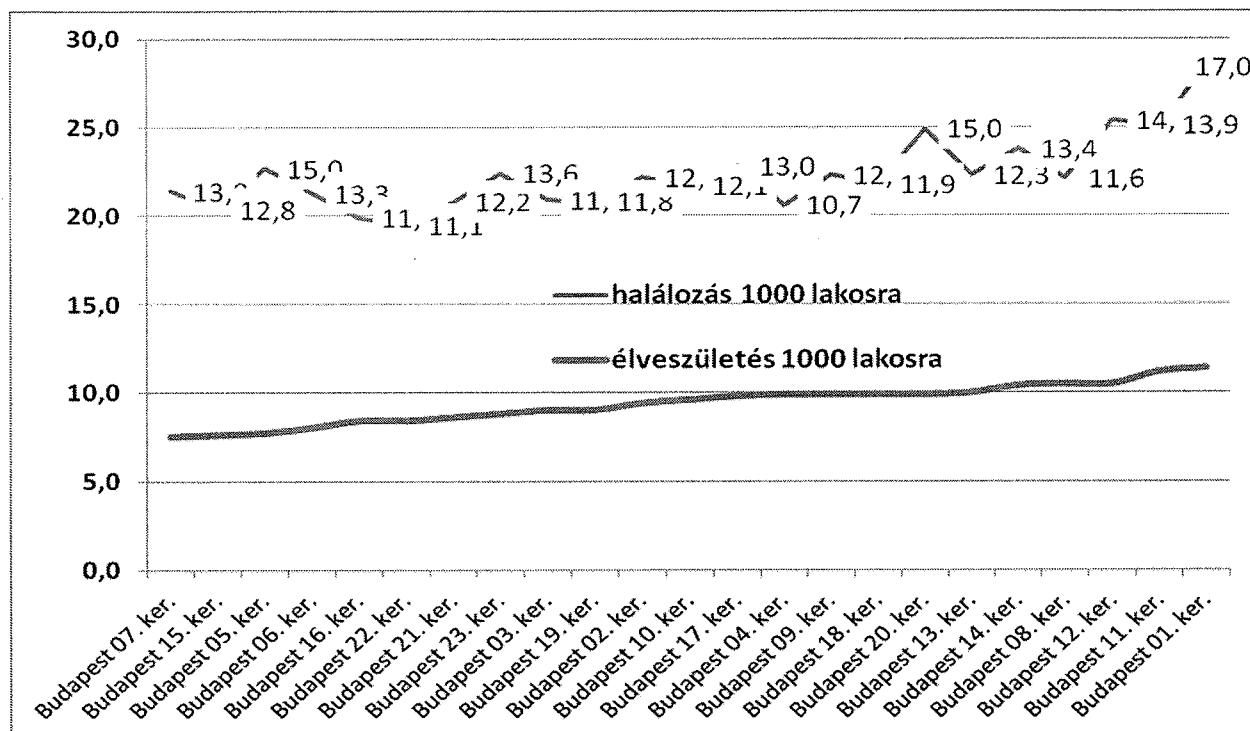
Születés és halálozás arányai

Kerületek közötti összehasonlításban – a magas halálozási ráta ellenére – az élveszületések számának viszonylagosan magasabb volta ad biztatóbb képet a jövőre nézve.

⁵ A józsefvárosi, innovatív lépésekről – pl. LÉLEK-program – később részletesebben szólunk.

⁶ Problémageneráló egyfelől a feladatok megosztása, másfelől a társadalom hathatós együttműködése területén. Ez is (politikai) megoldásra váró feladat a jövőben.

2011. évi adat

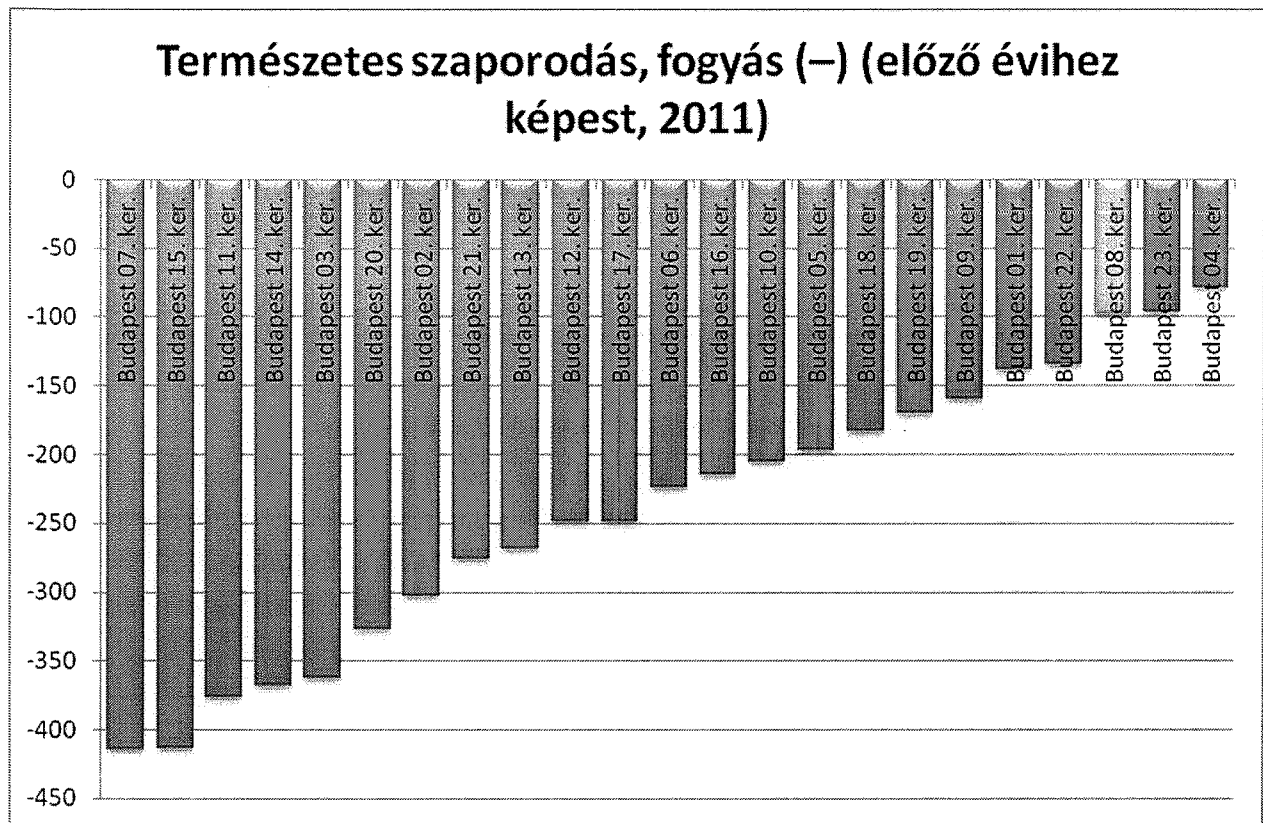

A demográfiai mutatók tekintetében a legfrissebb adatokat az aktuális év fordulóján bekövetkezett, számszerű változások mutatják. A fenti számsor azt mutatja meg, hogy Budapesten csak három budai kerület (I., XI. és XII.) előzte meg az élveszületések számában – a 2011-es adatok alapján – Józsefvárost. (A születések és halálozások egyenlegének értékét a következő grafikon mutatja be.)

Idevágó kérdés továbbá a házassági hajlandóság alakulása is. A legfrissebb elemzések szerint „a főváros belső kerületeiben – főleg a városmagot alkotó kerületekben, ahol a fiatalabbak (15–39 évesek) részesedése az átlagnál magasabb – a külső városrészre jellemzőnél jóval nagyobb arányban éltek nőtlenek, illetve hajadonok. A városmaghoz tartozó VI., VII., VIII. és IX. kerületekben a 15 éves és idősebb népesség 46–47 százaléka hajadon, illetve nőtlen, míg a külső városrészhez tartozó XVI. és XVII. kerületben 30–31 százaléka. A külső kerületekben a házasságban élők aránya nagyobb, például a XVI. kerületben élő 15 éves és idősebb lakosság 49 százaléka, míg a VII. és a VIII. kerületben csak 29–30 százaléka házas.”⁷

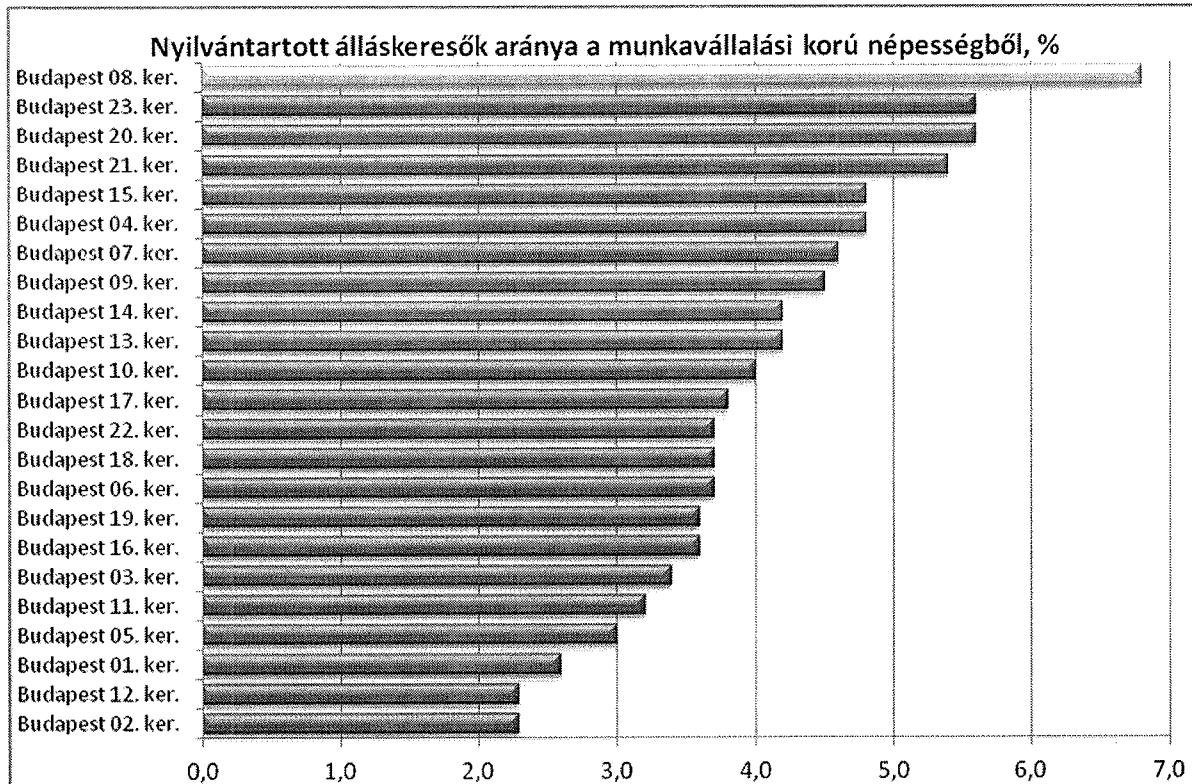
Ez valószínűleg nem áll ok-okozati összefüggésben a természetes szaporodás-fogyás alakulásával. Ebből az is kitűnik, hogy nincs olyan fővárosi kerület, ahol ne fogyott volna (egyenleg alapján) a lakónépesség, ám a legkisebb fogyás – a IV. és a XXIII. kerület után – Józsefvárosban következett be (lásd a következő ábrán).

⁷ Forrás: Központi Statisztikai Hivatal: 2011. ÉVI NÉPSZÁMLÁLÁS, 3. Területi adatok, 3.1. Budapest

Foglalkoztatottság

A munkanélküliségi adatok – különösen 2008 óta – évről évre rossz képet mutatnak a foglalkoztatottságra nézve. Így van ez a fővárosi összehasonlítás tükrében is.

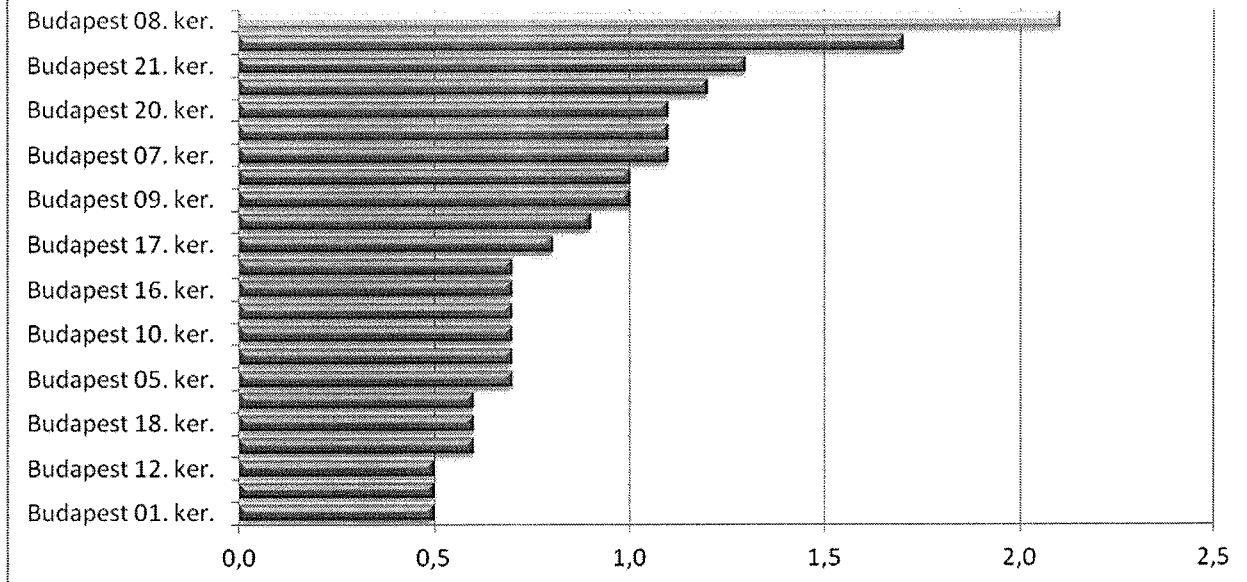
2012. évi adat

A magas – budapesti átlaghoz képest kiugró - munkanélküliségi ráta (6,8%) az elmúlt években tartóssá vált.

Józsefvárosban alacsony a foglalkoztatottság szintje, ami alig haladja meg a 45%-ot. A munkaügyi szervezet számításai alapuló munkanélküliségi ráta hosszú évek óta 10% felett van, és enyhén növekvő tendenciát mutat. A 2001-es népszámláláskor a lakosság 8,8%-a vallotta magát munkanélkülinek, a nyilvántartott álláskeresők száma ekkor 1753 fő volt. Ez utóbbiak száma tartós csökkenés után 2002-től újra emelkedik, és magas a 180 napon túli nyilvántartott álláskeresők száma is. Az álláskeresők zöme a fizikai foglalkoztatottak közül kerül ki. A 2001-es népszámlálás adatai szerint a háztartások 3,8%-ában fordult elő legalább egy munkanélküli, ez az arány a budapesti kerületek között Józsefvárosban volt a legmagasabb, a fővárosi átlag csak 2,4% volt.

Ugyanezt mutatják a tartós munkanélküliek – legalább egy éve állástalanok – arányának adatai is.

**Tartósan (legalább 12 hónapja folyamatosan)
nyilvántartott álláskeresők aránya a
munkavállalási korú népességből, %**

2012. évi adat

A részletes, negyedéves adatok (Józsefváros, 2009-2011) a következők voltak:

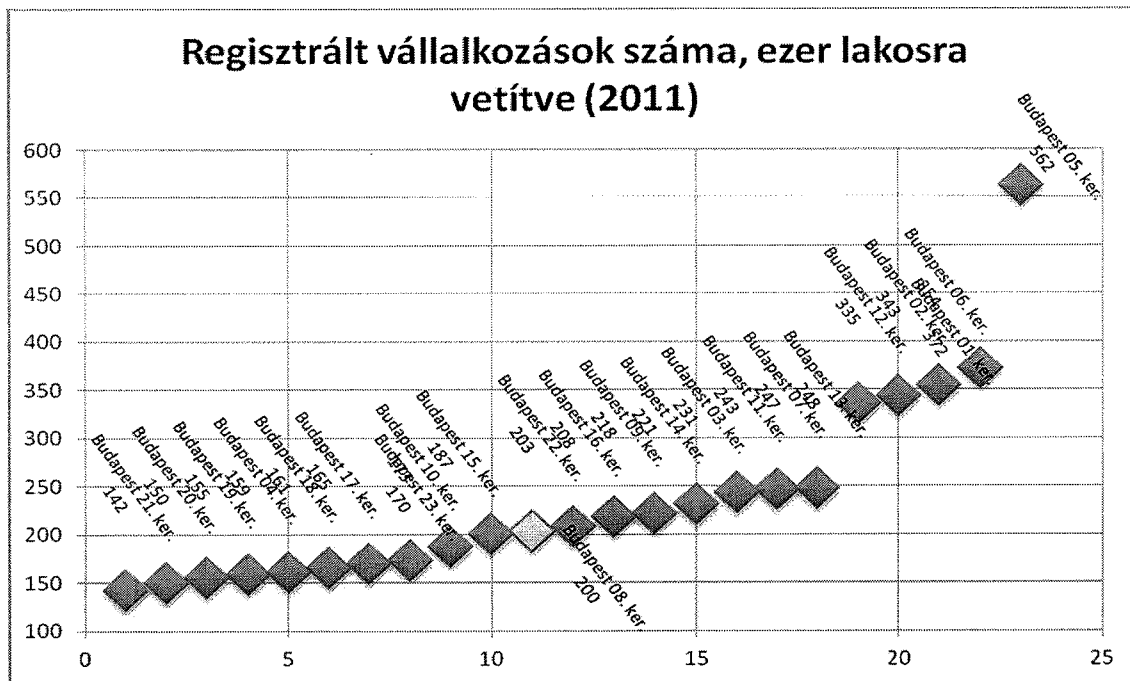
MUTATO	2009_ 1	2009_ 2	2009_ 3	2009_ 4	2010_ 1	2010_ 2	2010_ 3	2010_ 4	2011_ 1	2011_ 2	2011_ 3	2011_ 4
Álláskeresési segélyben részesülők száma	183	184	214	243	290	298	277	321	359	253	221	82
Általános iskolát végzett regisztrált munkanélküliek/nyilvántartott álláskeresők száma	995	1211		1172	1274	1270		1307	1609	1468		1297
Járadékra jogosult regisztrált munkanélküliek/nyilvántartott álláskeresők száma	557	788	821	870	889	867	767	720	693	620	573	549
Regisztrált munkanélküliek száma	2433	2938	2991	3118	3276	3240	3175	3380	3839	3502	3287	3088
Rendszeres szociális segélyben részesítettek átlagos száma (rendelkezésre állási támogatásban részesülők adatai nélkül)	809	827	912	854	907	954	948	1074	1304	1261	1219	1167
180 napnál hosszabb ideje regisztrált munkanélküliek aránya	773	724	655	53,24	688	891	922	56,3	1130	1152	1133	63,05
20-24 év közötti regisztrált munkanélküliek/nyilvántartott álláskeresők száma	160	183	24	184	193	197	14	243	285	261	22	222
25-29 év közötti regisztrált munkanélküliek/nyilvántartott álláskeresők száma	260	340	178	356	387	362	185	337	405	334	216	320
30-34 év közötti regisztrált munkanélküliek/nyilvántartott álláskeresők száma	320	404	334	419	448	440	324	435	466	431	297	423
35-39 év közötti regisztrált munkanélküliek/nyilvántartott álláskeresők száma	291	362	429	393	434	438	414	447	517	464	416	409
40-44 év közötti regisztrált munkanélküliek/nyilvántartott álláskeresők száma	323	408	374	425	477	438	445	470	556	488	441	423
45-49 év közötti regisztrált munkanélküliek/nyilvántartott álláskeresők száma	365	421	435	388	424	425	455	410	486	484	465	407
50-54 év közötti regisztrált munkanélküliek/nyilvántartott álláskeresők száma	343	446	403	454	495	510	423	522	605	541	454	474
55-59 év közötti regisztrált munkanélküliek/nyilvántartott álláskeresők száma	303	302	454	344	352	351	512	373	445	435	501	418
59 év feletti regisztrált munkanélküliek/nyilvántartott álláskeresők száma	44	43	48	43	45	48	40	42	44	51	49	38
8 általánosnál kisebb végzettségű regisztrált munkanélküliek/nyilvántartott álláskeresők száma	121	145	1209	142	142	163	1262	179	218	207	1343	193

A fentiekkel szintén összefüggést mutat a rendszeresen segélyezetttek számának alakulása. (A grafikonon kiugró adatot – ténylegesen 20,1%-ot – mutat az V. kerület, de ez annak sajátos helyzetéből, magas kedvezmény-összegeiből és statisztikai adatainak értelmezési vetületeiből adódik. Az V. kerületi önkormányzat ugyanis többféle juttatást „alanyi jogúvá” téve számolja el segélyezési kiadásait – amit a jelenlegi nyilvántartási rendszerek csak egy ilyen torz adat formájában képesek rögzíteni, visszaadni.)

2011. évi adat

Kitörési pontot jelenthetnek még a különféle – egyéni és társas – vállalkozásokban foglalkoztatottak számának növelése. Ebben érdekes képet mutat a józsefvárosi helyzet.

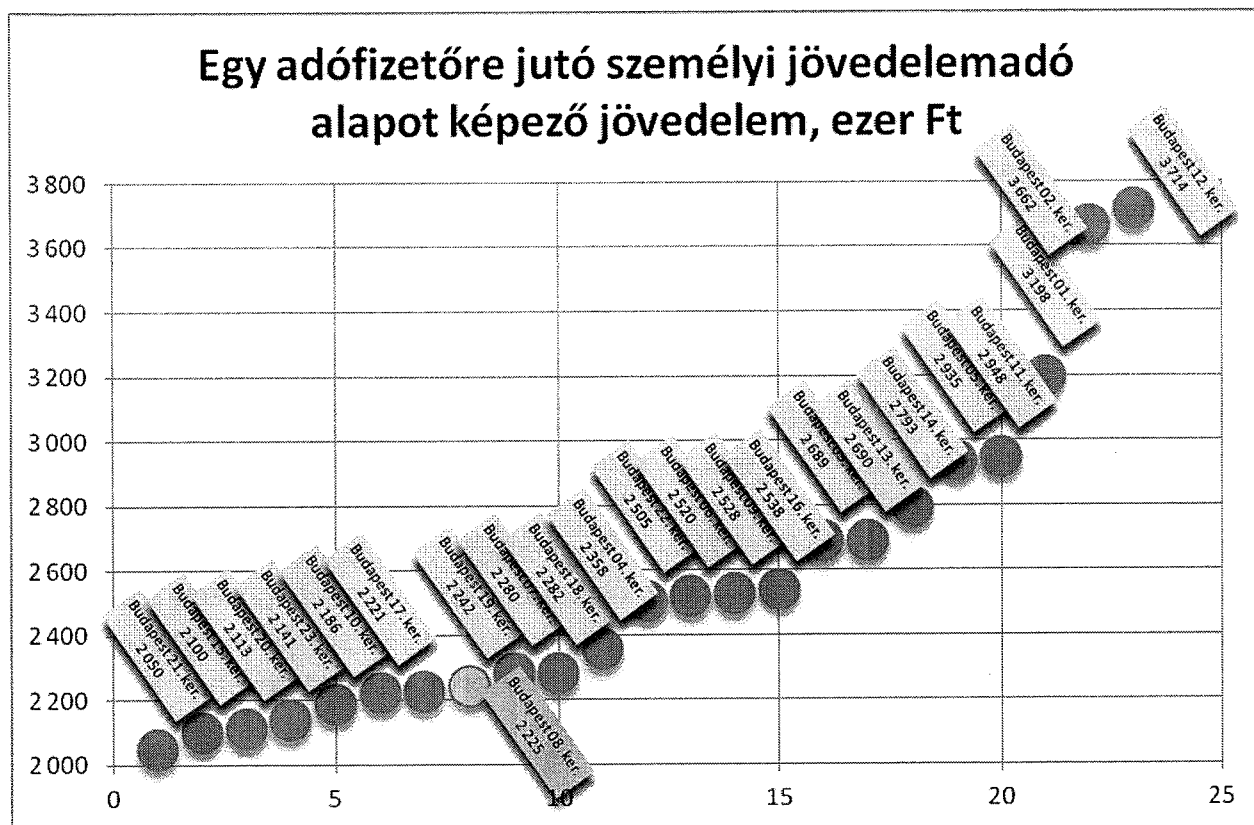
Látható, hogy a városrész Budapest kerületei közül a középmezőnybe tartozik a kétszáz vállalkozásával (ebből 1000 lakosra 137 társas vállalkozás jut).

Vásárlóerő

Nyilvánvalóan a munkanélküliségi/foglalkoztatottsági adatoktól nem független a vásárlóerő alakulása sem a VIII. kerület statisztikáiban. Érdekeség, hogy a magas munkanélküliség mellett a vásárlóerő tekintetében az alsó harmad tetején találhatók a kerület jellemzői.

Következhet ez a segélyezési-támogatási rendszer „fenntartóerejéből”, de mutathatja az egyre növekvő különbséget a magas adófizetési potenciállal rendelkezők (jól keresők) és a gyengébb jövedelműek között.

A kerületben elvégzett korábbi kutatások is azt mutatják, hogy az itt élő lakosság jövedelmi pozíciója gyengébb a budapesti átlagnál. Józsefváros helyzetének relatív gyengüléséhez az alacsonyabb jövedelemmel rendelkező rétegek folyamatos leszakadása nagyban hozzájárult. 2009-ben ezer lakosra mindössze 390 adózó jutott, ami a fővárosban messze a legalacsonyabb érték. A személyi jövedelemadó-alapot képező jövedelem nagysága és az egy adófizetőre jutó befizetett jövedelemadó tekintetében is csupán néhány kerületet előz meg Józsefváros.

2011. évi adat

Részletes adatok híján a vásárlóerő további paramétereit, a fogyasztás valódi szerkezetét nem tudjuk vizsgálni. A háztartási panelvizsgálatok azonban azt mutatják, hogy a relatíve csökkenő jövedelmet a legkülönbözőbb megtakarításokkal és vásárlási szokások megváltoztatásával volt képes kompenzálni a Főváros lakossága is.

Lakhatás, lakásviszonyok

Az elmúlt évtizedben sokféle hatás miatt, de jelentősen változtak a lakásviszonyok is a Fővárosban. A kerület lakásállománya – eltekintve a kiugróan alacsony és a kiugróan magas arányszámoktól – a fővárosi átlag bővülés képét mutatja.

1998-ban a kerület lakásállománya összesen 40 239 lakásból állt. 1998 és 2006 között a lakások mennyiségében és minőségében némi javulás tapasztalható, 2006-ban 40966 lakás tartozott a kerületi lakásállományba. A lakások tulajdoni viszonyainak tekintetében tovább folytatódott a rendszerváltás után megindult privatizációs folyamat, melynek hatására az 1998-ra jellemző 40%-os önkormányzati tulajdoni hányad 2003-ra 22%-ig csökkent, s 2007-re elérte a 15%-ot, azonban még ez a 15%-os arány is a legmagasabb Budapesten.

Az elmúlt években jelentősen változtak a lakásviszonyok a kerületben, csakúgy, mint a fővárosban. A lakásállomány a nagyszabású építkezések, illetve számos alacsony komfortfokozatú vagy komfort nélküli lakás megszűnése ellenére sem mondható túl kedvezőnek, mert a lakások nagy számban egyszobásak. A kerület lakásállományára

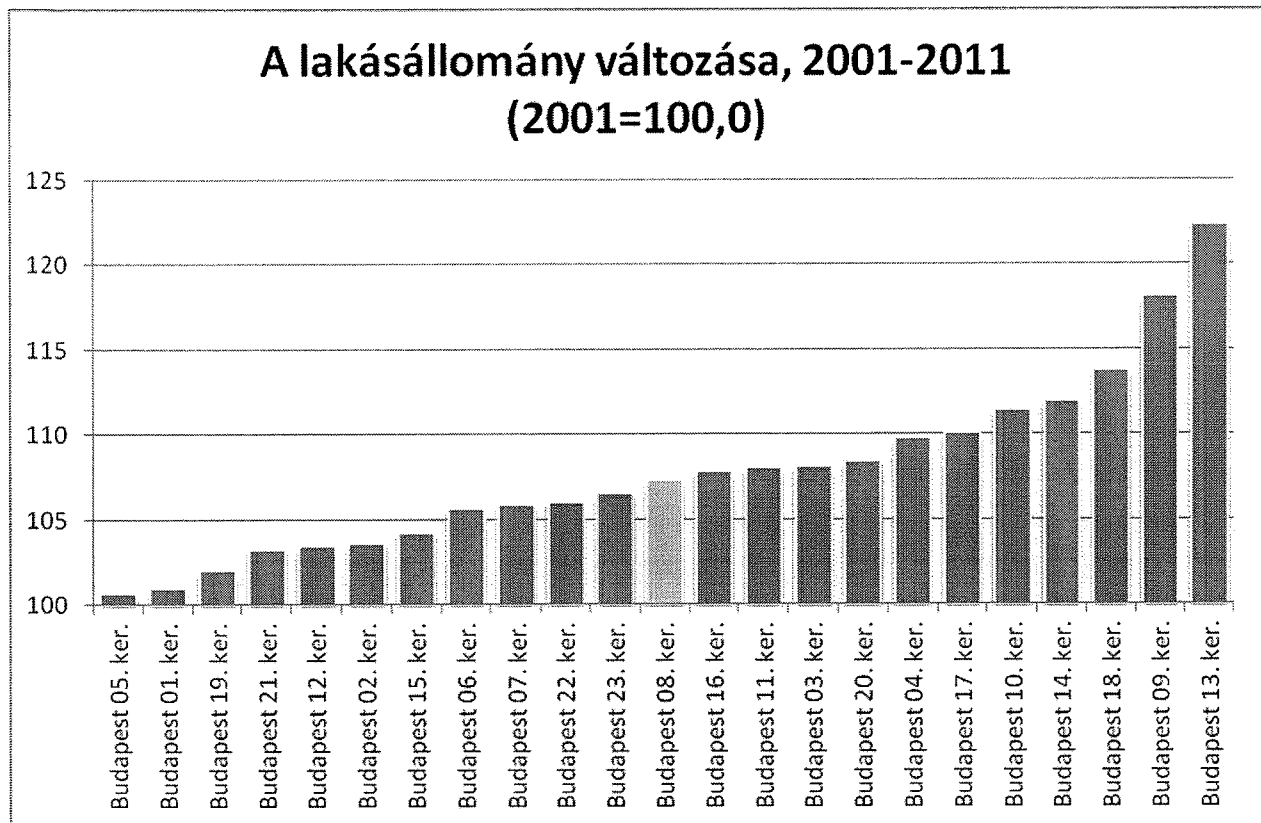
jellemző a rendkívül magas önkormányzati tulajdon mellett a leromlott műszaki állapot és a korszerűtlenség, tekintettel arra, hogy a lakások jelentős része 1900 előtt épült. A fővárosi átlaghoz képest magas számú a nem komfortos lakások aránya, az összkomfortos lakások aránya szintén eltér negatív irányban a budapesti átlaghoz viszonyítva. Emellett a lakások esetében is megfigyelhető a kerület részeinek különbözősége. A nem komfortos lakások aránya a Magdolna és az Orczy negyedben a legmagasabb, és itt magas az önkormányzati tulajdonú lakások aránya is.

A Budapest Józsefvárosi Önkormányzat a kerület megítélésének, valamint lakossága lakhatási körülményeinek javítása érdekében 2000-ben elhatározta, hogy összefogott rehabilitációs projektet kezdeményez. A projekt területének a Práter utca – Szigony utca – Tömő utca – Balassa utca – Apáthy utca – Szigony utca – Üllői út – József körút által határolt, összességében 22 hektáros területet választotta. Elindult a Corvin sétány Program, melynek eredményeként közel 700 rossz minőségű zömében komfort nélküli lakás bérlőinek javultak az életkörülményei. Elmondható, hogy Józsefvárosban egy új városrész került kialakításra Corvin-negyed néven.

A Budapest Józsefvárosi Önkormányzat a lakhatás elősegítése érdekében időszakosan lakáspályázatot ír ki.

2013. évben a Budapest Józsefvárosi Önkormányzat tulajdonában összesen 4985 lakás van, melyből 441 bérlmény esetében állapítottak meg szociális lakbért, mely szociális rászorultság alapján kérelmezhető. A szociális lakbér megállapításának feltételeit a Budapest Józsefvárosi Önkormányzat rendeletben szabályozza. A kedvezményes lakbér megállapítása segíti a lakásban lakók lakhatással kapcsolatos kiadásainak csökkentését, ezáltal hozzájárul a lakhatás biztosításához. A szociális lakbért fizetők bérlményei közül 83 komfort nélküli.

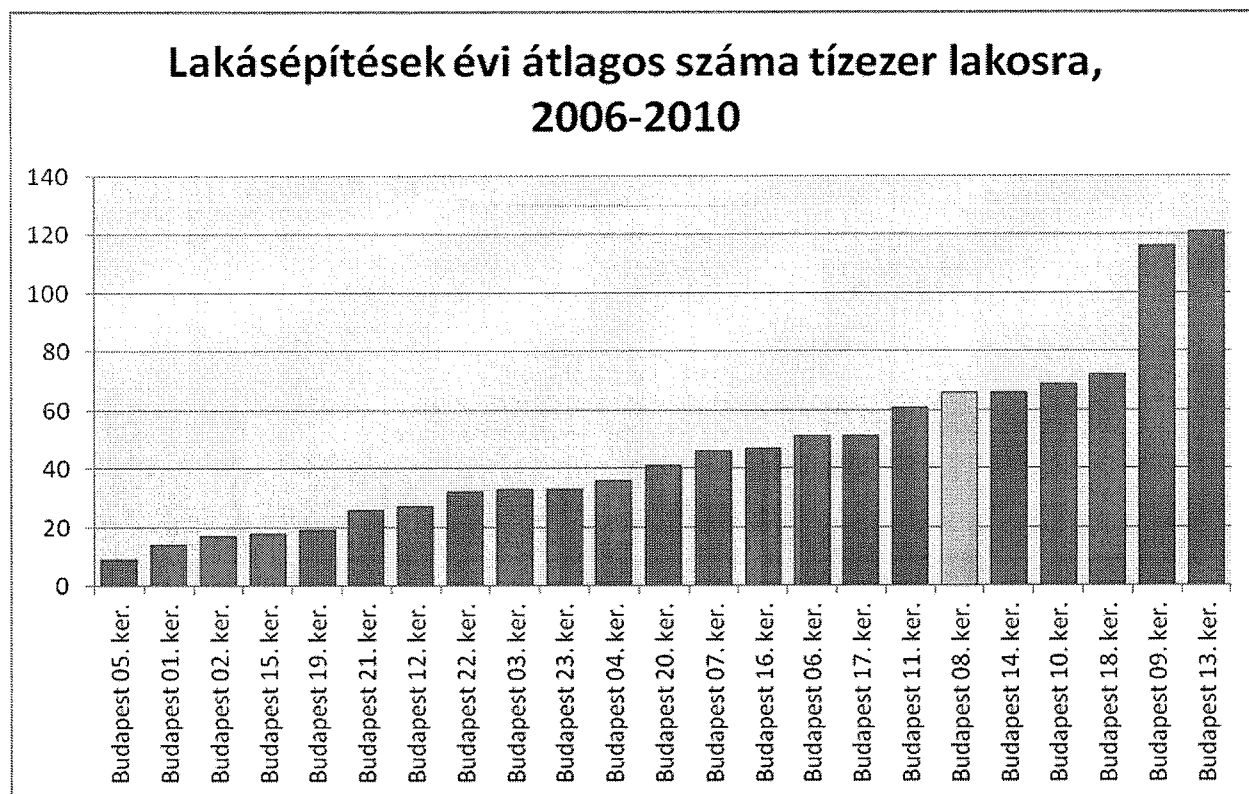
A lakhatás tekintetében a legveszélyeztetettebb csoportok a kedvezőtlen jövedelmi helyzetű családok, a pályakezdők, a nagycsaládosok, a súlyos betegséggel küzdő családok.

Józsefváros területi egységei közötti különbségek a lakások esetében is megfigyelhetők. A kerületre jellemző lakásviszonyok hiányosságai, a komfortbeli és egyéb lakhatási hiányosságok az Orczy-, a Magdolna- és a Ganz-negyedben sűrűsödnek össze. Ezekben a negyedekben az önkormányzati tulajdoni arány is jelentősen meghaladta a kerületi átlagot.

A kérdéskörhöz kapcsolódik az építési potenciál bemutatása is.

Ebből látható, hogy a megindított és folytatott fejlesztések hatására a lakásépítési potenciál igen kedvező helyzetet jelenthet. Ez a tény szervesen hozzájárulhat a lakosságszám lassú, de biztos növekedéséhez, a népességi (demográfiai) konszolidációhoz.

Kitekintés – Józsefváros ellátásai fővárosi összehasonlításban

A szociális ellátórendszer nagysága, kiterjedtsége a budapesti kerületekkel összevetve jónak, kielégítőnek mondható. Így van ez annak ellenére is, hogy néhány ellátási formában a helyi (szubjektív) megítélés ettől eltérő képet is mutathat.

Az ellátási formák közül – ellátotti csoportok sajátosságaihoz kapcsolódóan – néhányat kiemelve mutatjuk be a kerület helyzetét.

Itt fontos megjegyezni, hogy – bár a jelenlegi jogi környezet szétválasztja gyermekeknek nyújtott, külön törvényben szabályozott és felnőtteket védő szolgáltatásokra – mereven szétválasztott a rendszer, érdemes egybefüggően is megvizsgálni az ellátásokat.

Az alábbi elemzés nem a feladatellátási kötelezettségek alapján, hanem az adott célcsoportok szerint bontásban veszi sorba az ellátások egyes szeleteit.

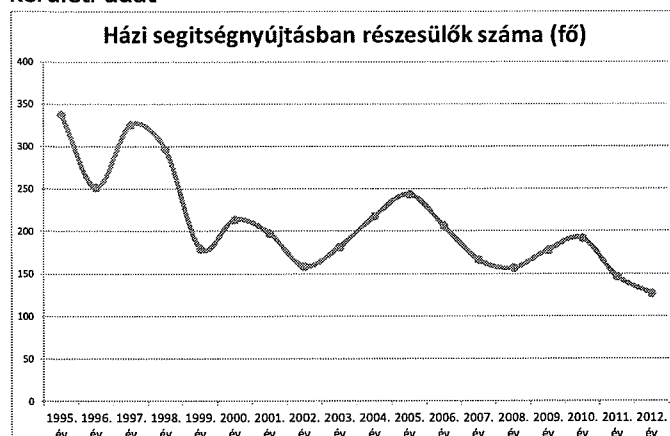
Idősek

Az időskorúak otthoni ellátásának szintjét a házi segítségnyújtás és a nappali intézmények vizsgálatával járhatjuk legjobban körbe.

Míg 1998 óta nem bővült a nappali intézmények sora – jelenleg is öt ilyen található a kerületben –, addig az engedélyezett férőhelyek száma 10% fölött bővült (270-ről 300-ra), s a ténylegesen ellátottak száma is – kisebb ingadozások után – 260-270

körül alakul (2012. év végén 276 fő). A Fővárosban működő 6.300 férőhely közel 5%-a tehát a kerületben látja el feladatát.

kerületi adat

A házi gondozásba bevontak száma az országos és budapesti trendek megfelelően alakult az elmúlt években. Ez azt jelenti, hogy a 80-90-es évektől megfigyelhető visszaesős Józsefvárosra is jellemző volt, de a 2008-as évtől enyhé, de folyamatos igénybevétel-növekedés tapasztalható.

A házi segítségnyújtás finanszírozásának változásával az addig igen magas térítési díj is finomodni tudott, s beléptek az ún. „térítésmentes” szolgáltatók is. Ez a tendencia 2011-ben újra csökkenő lett, s ez folytatódott 2012-ben is.

A Fővárosban ellátottak száma 4920 fő, amelyből 3%-nyi (2012. év végén 127 ellátott) jut Józsefvárosra.

Az időskorúak védelmét szolgáló ellátási forma a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás is, amely népszerű és elérhető biztonságot nyújt az otthonában élő idős személyek részére.

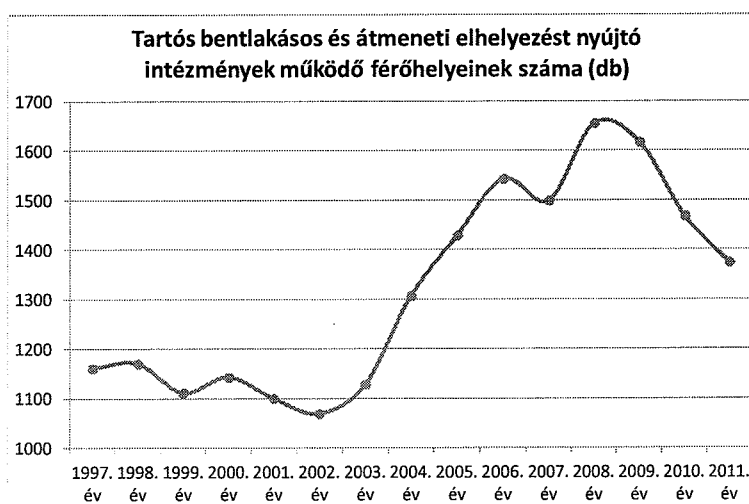
A budapesti 1492 darab működő készülékből 60 darabot vehetnek igénybe a kerületiek, amely jóval elmarad az arányosnak mondhatótól. Az elmúlt évek adatai alapján átlagosan 53 készülék került kihelyezésre.

Nem tartozik a kötelezettségek közé, de fontos, hogy az egyedül maradó, rászoruló idős emberek életvégig tartó elhelyezésére hogyan nyílik mód a városrészben. Az elérhető férőhelyek száma nagy változásokat mutat – ennek sokféle oka lehet, főként az egyes fenntartók belső döntései az adott férőhelyek átminősítettése kapcsán.

Ezzel együtt a 2008-as adathoz képest tíz százalék körüli csökkenés látható. Ez szűkítő kapacitásokról, a kerületben nehezebben elérhető bentlakásos kapacitásról tesz tanúbizonyságot.

Külön ki kell emelni, hogy az

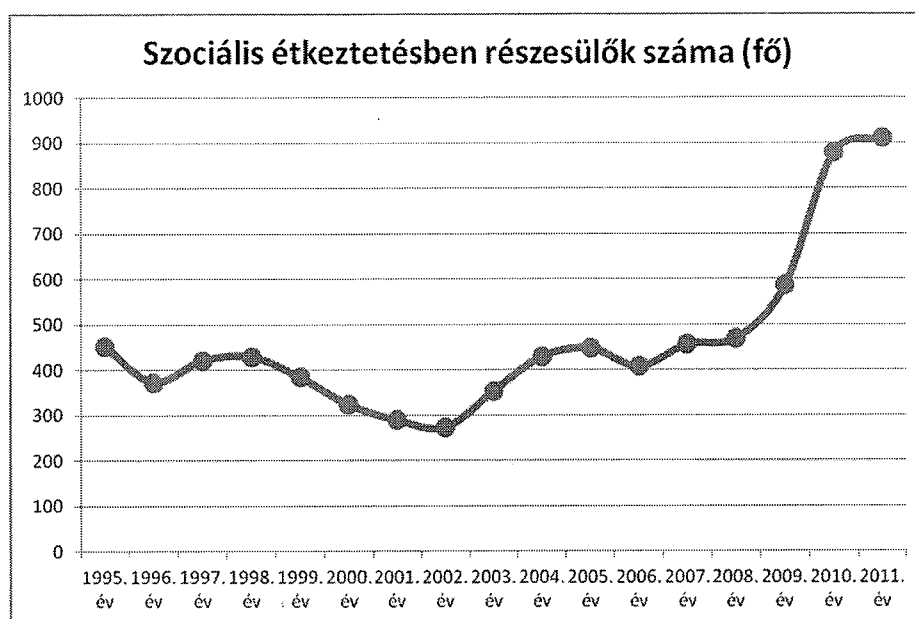
ún- átmeneti gondozás megszervezése jelent különösen nehéz feladatot a családok

számára, hiszen többnyire a napközbeni ellátást is nehéz megszervezni, nem beszélve a hétvégi és esetleg szabadságolási időszakokra eső ápolás-gondozás megszervezéséről.

Érdekes képet ad a szociális étkeztetés alakulása.

A napi egyszeri étkezés megszervezése történhet rendszeres kiszállítással, nappali intézményekben elfogyasztható étel biztosításával és népkonyha üzemeltetésével is.

kerületi adat

Mindezen formák jelenlétének emelkedése szinte 2002 óta töretlen. A Főváros 14.500 adagos összképéhez mérten ez kb. hét százalékos részt jelent, amely nem kiugróan magas, de erősen meghatározó képet mutat.

Gyermekek, családok

A gyermekjóléti-gyermekvédelmi rendszer sok ponton kompatibilis a szociális törvényben meghatározottakkal, de mégis – lévén külön jogszabály hatálya alá esőek – más típusú beszámolási és koncepcióalkotási kötelmei vannak.

A legtöbbeket érintő kérdések egyike – a foglalkoztatottságra különösen nagy hatással lévő szolgáltatás – a bölcsőde.

A fővárosi, összehasonlító adatokból kitűnik, hogy lakosságszámához és a 14 éves kor alattiak arányához viszonyítva a férőhelyek száma átlagosnak mondható a kerületben.

A jelenleg rendelkezésre álló 2011. évi adatok alapján a bölcsődei férőhelyek száma fővárosi viszonylatban közel 11.000, melyből Józsefvárosban 2011. évben 432 volt, ami alig négy százalékot jelent. A bölcsődei férőhelyek száma az elmúlt évben uniós forrásból megvalósult új 60 férőhelyes bölcsődei férőhellyel emelkedett (492 férőhely).

Emelkedik a családsegítő szolgáltatást igénybevevők száma is, miközben a Főváros egészében éppen fordított a tendencia. (Igaz, a kevesebb esetszámra súlyosabb, töményebb probléma jut, ezt mutatja a problémák számának emelkedése.)

Az 5.600 fő (tartóssá váló) esetszám azt mutatja, hogy a családsegítő-gyermekjóléti szolgáltatás integráció nem „döntötte be” a segítőtevékenység minőségét, de magas szinten stabilizálta az egy időben ellátandó családok számát.

A budapesti helyzet a következő képet mutatja:

Időszak	Családsegítő esetkezelések száma (eset)	Időszak	Családsegítő szolgáltatást igénybevevők száma (fő)
2008. év	105554	2008. év	52121
2009. év	50412	2009. év	56926
2010. év	63450	2010. év	54397
2011. év	48953	2011. év	54512

Az Önkormányzat évről évre részletes képet kaphat az „Átfogó értékelés” címet viselő előterjesztésből, ezért ennek részletezése csak a redundanciát növelné.

Érdemes azonban néhány fontos tendenciát kiemelni.

Az egyik az együttműködés szükségességének folyamatos kiemelése. Ez már annál is inkább fontos, hiszen a szűkülő források, lehetőségek esetén a továbblépés csak szoros partnerségek mellett képzelhető el.

Másik problémakör a pszichiátriai és szenvedélybeteg (drogproblémás) esetek számának növekedése. A kerület ezekre a kihívásokra felkészült ugyan, de valószínűleg a folyamatok mélysége nehezen jósolható.

A kerületi szakemberek szemléletére a 2012-es értékelés utolsó mondatát célszerű idézni: *„Az egyén felelős saját magáért, a család a tagjaiért, az önkormányzat a lakosságért, az állam a polgáraiért.”⁸*

Fogyatékossgal élők

A fogyatékossgal élő személyek ellátásában a kerületi önkormányzatoknak viszonylag kevés kötelező feladata adódik. S bár látszólag kevés személyre terjed ki az ellátás – néhány tucat család életéről van szó – az érintettek számára annál inkább fontos, jelentős szolgáltatási szeletről van szó.

⁸ „Átfogó értékelés Budapest Főváros Józsefvárosi Önkormányzat 2011. évi gyermekjóléti és gyermekvédelmi feladatainak ellátásáról”, 2012. május.